

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรมและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่อง ปัญหาการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจรถจักรยานยนต์ ในสังกัดกองบังคับการตำรวจนครบาล 7 ครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาจากเอกสาร แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในเรื่องการป้องกันปัญหาอาชญากรรม รวมทั้งมาตรการหรือวิธีการต่าง ๆ ที่จะมีผลทำให้การใช้กลยุทธ์ของงานสายตรวจประสบผลสำเร็จในการป้องกันอาชญากรรมและสร้างความใกล้ชิดกับประชาชน เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาครั้งนี้ ได้นำเสนอโดยแบ่งเป็นส่วนต่าง ๆ ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีการป้องกันอาชญากรรม
 - 1.1 ทฤษฎีการป้องกันอาชญากรรม
 - 1.2 ทฤษฎีตำรวจชุมชน
 - 1.3 ทฤษฎีควบคุมอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อม
 - 1.4 แนวความคิดเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของตำรวจในการป้องกันอาชญากรรม
 - 1.5 แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินประสิทธิผลองค์การของรัฐ
2. ข้อมูลทั่วไป ระบบการจัดสายตรวจ และนโยบายการจัดสายตรวจ ของกองบังคับการตำรวจนครบาล 7
 - 2.1 ข้อมูลทั่วไปของกองบังคับการตำรวจนครบาล 7
 - 2.2 แนวความคิดเกี่ยวกับการจัดระบบของสายตรวจ
 - 2.3 นโยบาย และโครงสร้างเกี่ยวกับระบบสายตรวจของกองบังคับการตำรวจนครบาล 7
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
4. กรอบแนวคิดในการศึกษา

1. แนวคิดและทฤษฎีการป้องกันอาชญากรรม

1.1 ทฤษฎีการป้องกันอาชญากรรม

ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์ (2525, น. 7) ได้กล่าวถึงแนวคิดของ Beccaria ในกลางศตวรรษที่ 19 ที่สนับสนุนในการป้องกันอาชญากรรมไว้อย่างกว้าง ๆ พอสรุปได้ดังนี้

1. การป้องกันอาชญากรรมต้องมีการวางรากฐานโดยนักปรัชญาที่เฉลียวฉลาดพร้อมด้วยคุณธรรม รวมทั้งมีการบัญญัติกฎหมายที่เที่ยงธรรม
2. การป้องกันอาชญากรรมต้องอาศัยผู้รักษาและตีความกฎหมายที่เที่ยงตรง
3. การป้องกันอาชญากรรมต้องครอบคลุมถึงการสนับสนุนคุณงามความดีในสังคม โดยยกย่องสรรเสริญ และให้รางวัลแก่ผู้ประพฤติปฏิบัติชอบ
4. การป้องกันอาชญากรรมต้องเน้นความสำคัญที่ส่งเสริมปรับปรุงการศึกษาให้สมบูรณ์

นับตั้งแต่กลางศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมา ทฤษฎีที่ว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมสามารถแยกพิจารณาออกได้เป็นสองแนว คือทฤษฎีบังคับใช้กฎหมาย (Law Enforcement Approach) และแนวทฤษฎีชุมชนสัมพันธ์ (Community Relations Approach) วิวัฒนาการของแนวทฤษฎีทั้งสองเริ่มในช่วงเวลาใกล้เคียงกัน เพียงแต่ความนิยมในแต่ละยุคสมัยแตกต่างกันจึงทำให้แนวทฤษฎีทั้งสองเป็นที่รู้จักมากขึ้นน้อยต่างกันไปตามกาลเวลา กล่าวได้ว่า แม้แนวทฤษฎีแรกจะได้รับการพัฒนาอย่างมากในช่วงต้นและกลางศตวรรษที่ 20 ก็ตาม แต่แนวทฤษฎีที่สอบกกลับรับความนิยมเพิ่มขึ้นในปัจจุบัน จนมีแนวโน้มว่าอาจเข้าแทนที่แนวทฤษฎีแรกได้ และ ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์ ก็ได้เสนอแนวทฤษฎีที่สามซึ่งเกี่ยวข้องกับงานป้องกันอาชญากรรม ซึ่งผนวกแนวทฤษฎีบังคับใช้กฎหมายและแนวทฤษฎีชุมชนสัมพันธ์เข้าด้วยกันแทนการขัดแย้งหักล้างซึ่งกันและกันได้แก่ ทฤษฎีควบคุมอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อม (Theory of Crime Control Through Environment Design)

แนวทฤษฎีการบังคับใช้กฎหมาย (Law Enforcement Approach)

แนวความคิดนี้เกิดขึ้นกลางศตวรรษที่ 19 โดย Sir Robert Peel ผู้ซึ่งก่อตั้งกรมตำรวจนครบาลแห่งเมืองลอนดอน มีแนวนโยบายมุ่งเน้นในการป้องกันอาชญากรรมมากกว่าการปราบปราม ได้ให้ความใส่ใจต่อกลไกของรัฐเพียงฝ่ายเดียว คือ ให้ตำรวจเป็นหลักในการป้องกันอาชญากรรม สาระสำคัญของแนวคิดนี้ เชื่อว่าการปรากฏตัวของตำรวจย่อมมีผลในการยับยั้งผู้มี

แนวโน้มที่จะประกอบอาชญากรรม เพราะความเกรงกลัวการจับกุม แนวคิดนี้จึงส่งผลต่อการปฏิบัติงานของตำรวจ กล่าวคือ ตำรวจสายตรวจจึงต้องแต่งเครื่องแบบและระวิทุยสายตรวจจึงควรมีลักษณะเด่นชัดเห็นได้ง่าย เพื่อเป็นการข่มขวัญยับยั้งอาชญากร นอกจากนี้ การตรวจท้องที่โดยสม่ำเสมอต่อเนื่อง จะทำให้สมาชิกในชุมชนเกิดความรู้สึกว่ามีตำรวจอยู่ทั่วไปทุกหนทุกแห่ง ด้วยเหตุผลนี้ตามแนวทฤษฎีบังคับใช้กฎหมาย การปรากฏตัวของตำรวจและการกระจายกำลังตำรวจให้ครอบคลุมทั่วทั้งชุมชน จะช่วยป้องกันอาชญากรรมโดยลดช่องโอกาส สำหรับผู้ที่ตั้งใจจะละเมิดกฎหมายเนื่องงานตรวจท้องที่ของตำรวจมีลักษณะเป็นได้ทั้งงานประจำ และงานเฉพาะกิจ ในลักษณะงานประจำ ตำรวจสายตรวจมักได้รับการกำหนดพื้นที่รับผิดชอบในการป้องกันอาชญากรรม และระงับเหตุร้ายภายในระยะเวลาแต่ละผลัดที่ปฏิบัติหน้าที่ ส่วนในลักษณะงานเฉพาะกิจนั้น ตำรวจสายตรวจในทุกพื้นที่คือ กำลังหลักที่พร้อมจะรวมตัวในทันที ที่ได้รับคำสั่งจากศูนย์บัญชาการเพื่อปฏิบัติงานเฉพาะกิจเร่งด่วน

ยุทธวิธีการตรวจท้องที่ เพื่อป้องกันอาชญากรรม ได้กลายเป็นประเด็นปัญหาที่นักวิชาการเริ่มให้ความสนใจศึกษาวิเคราะห์ ข้อสรุปของการศึกษาค้นคว้าวิจัยในสหรัฐอเมริกาและอังกฤษได้ทำให้นักอาชญาวิทยาและนักบริหารงานตำรวจจำนวนไม่น้อย เกิดความคลางแคลงใจในประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของการป้องกันอาชญากรรมตามแนวทฤษฎีบังคับใช้กฎหมาย โดยเฉพาะสำหรับชุมชนที่อยู่อาศัย ซึ่งกำลังได้รับความกระทบกระเทือนอย่างหนักจากอาชญากรรมประเภทประทุษร้ายต่อทรัพย์ กล่าวอีกนัยหนึ่ง ตำรวจสายตรวจเดินเท้าต่างไม่สามารถช่วยลดอาชญากรรมประเภทประทุษร้ายต่อทรัพย์ หรือ ไม่อาจลดความหวาดกลัวภัยอาชญากรรมในชุมชนที่อยู่อาศัย แม้ตำรวจสายตรวจเดินเท้าจะมีสมรรถภาพในการลดอาชญากรรมบนท้องถนนและพื้นที่สาธารณะก็ตาม ดังนั้นถ้ามาตรการตรวจท้องที่ซึ่งถือกำเนิดตามแนวทฤษฎีดั้งเดิม เป็นความล้มเหลวทางทฤษฎีก็ย่อมคาดหมายได้ว่า อาจไม่เกิดประโยชน์ใด ๆ ที่จะฟื้นฟูมาตรการดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในการป้องกันอาชญากรรมต่อไป แต่ถ้ามาตรการดังกล่าวไม่ถึงกับล้มเหลวโดยสิ้นเชิงคำถามที่ควรพิจารณาเพิ่มเติมก็คือ แนวทฤษฎีบังคับใช้กฎหมาย และมาตรการต่าง ๆ ที่สร้างขึ้นภายในกรอบทฤษฎีนี้จะมีขอบเขตและข้อจำกัดในการประยุกต์ใช้เพื่อการป้องกันอาชญากรรมเพียงใด (โสภณ วาธาชนนท์, 2538, น. 8-9)

จากการศึกษาวิเคราะห์ของ Killing และคนอื่น ๆ ซึ่งศึกษาถึงผลกระทบต่อการใช้สายตรวจ ที่ต่อการป้องกันอาชญากรรมในสหรัฐอเมริกา พบว่า การใช้สายตรวจนั้นมิได้มีผลทำให้สถิติในคดีอาชญากรรมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเลย และในด้านทัศนคติของประชาชนก็มีได้ทำให้ประชาชนรู้สึกปลอดภัยจากอาชญากรรม เช่นกัน หรือการศึกษาผลกระทบของตำรวจสายตรวจ

เดินเท้าของอังกฤษจะพบว่า การเพิ่มกำลังตำรวจสายตรวจเป็นจำนวนมากต่อหนึ่งเขต จะมีผลทำให้อาชญากรรมลดลงได้ ก็ตามแต่ก็ไม่สามารถสรุปว่า การลดอาชญากรรมนั้นจะเป็นไปได้ในช่วงเวลานาน เป็นเดือน เป็นปี หรือ นานเพียงใด เพียงแต่จากการศึกษาหลายโครงการ เช่น โครงการ Operation 25 ฯลฯ นั้น สอดคล้องกันว่า สายตรวจเดินเท้า นั้น จะสามารถลดอาชญากรรมในคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์บนท้องถนนและพื้นที่สาธารณะได้ แต่ในสถานที่รกร้างหรือ เคนะสถานยังไม่ปรากฏแน่ชัด (ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์, 2525, น. 7-18)

1.2 แนวทางทฤษฎีตำรวจชุมชน (Community Policing)

แม้แนวทางทฤษฎีบังคับใช้กฎหมายจะได้รับการพัฒนาอย่างมากในช่วงต้น และกลางศตวรรษที่ 20 ก็ตาม แต่ต่อมาความนิยมในมาตรการและทฤษฎีบังคับใช้กฎหมายค่อย ๆ เสื่อมคลายลง การป้องกันอาชญากรรมในอีกลักษณะหนึ่งกับได้รับความสนใจสูงขึ้น และมีที่ท่าว่าอาจเข้ามาแทนที่แนวทฤษฎีบังคับใช้กฎหมาย ในแนวทฤษฎีชุมชนสัมพันธ์นี้มีรากฐานมาจากแนวความคิดและผลการศึกษานักอาชญาวิทยา กลุ่มชิคาโกหรือบางครั้งเป็นที่รู้จักในนามสำนักนิเวศวิทยาทั้งหลายเห็นความสำคัญของปัจจัยต่าง ๆ ในสภาพแวดล้อมของเมืองมีผลกระทบต่อพฤติกรรมอาชญากร ผลการค้นคว้าสรุปได้ว่า อาชญากรรมเป็นปรากฏการณ์ถาวรตามลักษณะท้องที่ บริเวณใดที่เกิดอาชญากรรมขึ้นบ่อยครั้งก็คงจะเกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำอีกอยู่เช่นนั้นหนึ่งในบริเวณแหล่งเสื่อมโทรมบางแห่ง แม้ผู้อยู่อาศัยจะสับเปลี่ยนหมุนเวียนกันไปตามกาลเวลาโดยบุคคลต่างเชื้อชาติ ต่างศาสนากันก็ตาม สถิติอาชญากรรมในพื้นที่ดังกล่าวก็ยังคงสูงเช่นเดิม อย่างไรก็ตามนักอาชญาวิทยา กลุ่มชิคาโกไม่ได้กล่าวว่าบริเวณพื้นที่คือสามเหตุของอาชญากรรม แต่ปัจจัยที่ส่งเสริมอาชญากรรมน่าจะแอบแฝงอยู่ในสภาพแวดล้อมดังกล่าว เพราะพื้นที่ที่มีอาชญากรรมสูงนั้น มีความแตกต่างไปจากพื้นที่มีอาชญากรรมต่ำ ทั้งในสภาวะทางกายภาพทางเศรษฐกิจ และทางสังคม

กลุ่มชิคาโก จึงสรุปว่าการขาดระเบียบของสังคม (Social Disorganization) อันสืบเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพของชุมชน ในยุคก่อนความเจริญทางอุตสาหกรรมเข้าสู่ยุคอุตสาหกรรมนำมาซึ่งปัญหาอาชญากรรมและปัญหาสังคมอื่น ๆ กล่าวอีกนัยหนึ่งการขาดระเบียบของสังคม ซึ่งตามแนวทฤษฎีของกลุ่มชิคาโก จัดเป็นสาเหตุเบื้องต้นของอาชญากรรม หมายถึงสภาวะแตกสลายของกลไกทางสังคม ที่มีหน้าที่ค้ำจุนความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ความร่วมมรร่วมใจ และขวัญกำลังใจของสมาชิกในสังคม (ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์, 2526, น. 13)

ทฤษฎี “ชุมชนสัมพันธ์” ได้ขยายความหมาย “ตำรวจ-ชุมชนสัมพันธ์” ว่าเป็นโครงการ ตำรวจชุมชนสัมพันธ์ไม่ใช่โครงการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างภาพพจน์ของตำรวจสำหรับประชาชน โครงการนี้จัดเป็นความพยายามเต็มรูปแบบในระยะยาว เพื่อสร้างความคุ้นเคยระหว่างตำรวจและชุมชน เกี่ยวกับปัญหาของกันและกัน เพื่อกระตุ้นการปฏิบัติมุ่งแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นลักษณะของการติดต่อสื่อสารระหว่างตำรวจและประชาชน มีลักษณะสองทาง ซึ่งทำให้มีความแตกต่างในประการสำคัญจากการประชาสัมพันธ์ภายในแนวทฤษฎีบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งเป็นการติดต่อสื่อสารทางเดียวจากตำรวจไปสู่ประชาชนเท่านั้น แต่ความสำคัญของการติดต่อสื่อสารสองทางนั้นอยู่ที่ว่าตำรวจไม่ควรเป็นผู้พูดหรือให้ข้อมูลแต่เพียงฝ่ายเดียว แต่ต้องเป็นผู้ฟังหรือผู้รับข่าวสารข้อมูลด้วยเพราะประชาชนผู้รับบริการจากตำรวจ ย่อมต้องการให้ตำรวจเข้าใจผู้รับบริการไม่น้อยไปกว่าที่ตำรวจปรารถนาให้ประชาชนเข้าใจต่อผู้ให้บริการกล่าวได้ว่า “ตำรวจชุมชนสัมพันธ์” คือ กระบวนการทำกำหนดทิศทาง ให้บุคลากรตำรวจทั้งหมดในแต่ละองค์กรหันเหพฤติกรรม ไปสู่การมีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม เพื่อที่จะได้รับการสนับสนุนจากประชาชน และสภาพแวดล้อมอื่น ๆ ภายนอกองค์กร ในลักษณะที่จะเอื้ออำนวยต่อการบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าประสงค์ขององค์กร

ดังนั้น หลักของแนวทฤษฎีชุมชนสัมพันธ์ เป็นการจัดสภาพทั่วไป เพื่อป้องกันอาชญากรรม ก็คือ สภาพทั่วไปไม่ว่าในระดับเมือง ชุมชน หรือละแวกบ้าน ในลักษณะเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลลงต่อการควบคุมสังเกตตรวจตรา โดยไม่ล่วงล้ำสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล ร่วมทั้งมุ่งสนับสนุนส่งเสริมให้สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการป้องกันชีวิตร่างกาย และทรัพย์สินทั้งของตนเอง และบุคคลอื่นให้ปลอดภัยจากภัยอาชญากรรม อย่างไรก็ตามแนวทฤษฎีอาชญากรรม อย่างไรก็ตามแนวทางทฤษฎีนี้ไม่ได้มองข้ามบทบาทใหม่ของตำรวจในส่วนที่เกี่ยวข้องกับปัญหาอาชญากรรม แต่ได้เสนอแนะให้มีการปรับบทบาทใหม่ของตำรวจท้องที่ทั้งหมดตามแนวทฤษฎีชุมชนสัมพันธ์ ตำรวจจะมีบทบาทเป็นฝ่ายวางแผน สนับสนุนและให้คำปรึกษาแก่ชุมชนในการป้องกันอาชญากรรม ตำรวจไม่มีสภาพเป็นผู้รับผิดชอบหลักในการป้องกันอาชญากรรมอีกต่อไป (ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์, 2526, น. 7)

งานตำรวจชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ในประเทศไทย

จากการจัดทำแผนกรมตำรวจแม่บท ฉบับที่ 1 ขึ้นในปี พ.ศ.2528 ผู้บังคับบัญชาาระดับสูงของกรมตำรวจได้ผลักดันให้มีการบรรจุงานชุมชนสัมพันธ์ไว้ในแผนดังกล่าว โดยให้เป็นแผนสาขา ด้านหนึ่ง เรียกว่า “แผนสาขาสัมพันธสัมพันธ์” หลังจากได้มีการประกาศใช้แผนตำรวจแม่บทฉบับที่ 1 (พ.ศ.2530 -2534) ในวันที่ 30 ธันวาคม 2529 แล้วงานชุมชนสัมพันธ์ก็ยังมีได้มีการดำเนินงาน

ไปตามแผนแม่บทดังกล่าวแต่อย่างใด เนื่องจากเป็นการกำหนดไว้กว้าง ๆ มิได้ลงลึกไปถึงระดับปฏิบัติ จนกระทั่งกองวิจัยและวางแผนได้จัดทำร่างแนวทางการบริหารงาน ซึ่งรวบรวมรายละเอียดที่เกี่ยวข้อง ทั้งในส่วนของ การประชาสัมพันธ์ เด็ก เยาวชน ชุมชนสัมพันธ์ไว้ด้วยกัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างความ เข้าใจ ทศนคติ ความศรัทธา และความสัมพันธ์อันดีระหว่าง ประชาชนกับตำรวจ ตลอดจนกระตุ้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมและสนับสนุนการดำเนินงาน ของตำรวจด้วยความศรัทธา อย่างแท้จริงและเสนอให้กรมตำรวจพิจารณา

กรมตำรวจจึงได้มีคำสั่งที่ 1144/2530 ลงวันที่ 9 พฤศจิกายน 2530 เรื่องการ บริหารงานการประชาสัมพันธ์ ชุมชนสัมพันธ์ของกรมตำรวจเพื่อให้ทุกหน่วยงานได้ถือปฏิบัติเป็น แบบอย่างเดียวกัน จึงถือได้ว่าเป็นความพยายามของกรมตำรวจในการแสวงหาความร่วมมือจาก ประชาชน ในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมอย่างมีระบบในยุคนั้นเอง

หลักการของตำรวจชุมชนสัมพันธ์ มีหลักสำคัญ 3 ประการ คือ

1. การประชาสัมพันธ์ เป็นการสร้างภาพพจน์ของตำรวจต่อประชาชน ในลักษณะที่ ประชาชนนั้นมีความภูมิใจและเชื่อมั่นในความสามารถในการบริหารของตำรวจ
2. การให้บริการแก่ชุมชน เป็นการกระชับและส่งเสริมความร่วมมือจากชุมชนและ ประชาชน อาจเป็นการให้ความรู้แก่ประชาชน หรือพัฒนาคุณภาพชีวิตคนในชุมชน
3. การเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ กับชุมชน เป็นการสร้างความสัมพันธ์ในการ ทำงานร่วมกับประชาชน สโมสร สมาคม หรือองค์การสาธารณกุศลต่าง ๆ

สำหรับแนวทางการดำเนินงานชุมชนสัมพันธ์ของกรมตำรวจ คณะกรรมการดำเนินงาน การประชาสัมพันธ์ชุมชนสัมพันธ์ ได้แบ่งการปฏิบัติออกเป็น 2 ระดับ คือ ระดับผู้บริหารงานชุมชนสัมพันธ์ และระดับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์ ซึ่งในการบริหารแต่ละระดับมีรายละเอียด พอสรุป ได้ดังนี้

1. ระดับผู้บริหารงานชุมชนสัมพันธ์

ผู้บริหารงานชุมชนสัมพันธ์ นอกจากจะต้องทำหน้าที่อำนวยความสะดวกและความคุ้มครอง การปฏิบัติงานแล้ว จะต้องเป็นผู้ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดเตรียมบุคลากร เครื่องมือเครื่องใช้ การศึกษาและจัดทำข้อมูลท้องถิ่น และกำหนดแผนการปฏิบัติงานให้กับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ชุมชนสัมพันธ์ ดังนี้

- 1.1 การคัดเลือกบุคลากร จะต้องพิจารณาคุณสมบัติของผู้ที่จะออกไปปฏิบัติงาน ชุมชนสัมพันธ์อย่างละเอียดรอบคอบเป็นอันดับแรก โดยมีคุณสมบัติให้มีอุดมการณ์และความ ประพฤติดี เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมเสียสละและมีความมุ่งมั่นตั้งใจจริงในการทำงาน เพื่อสร้าง

ศรัทธาให้เกิดกับประชาชน มีมนุษยสัมพันธ์ดี บุคลิกดี เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีไหวพริบ ปฏิภาณ ผ่านการอบรม ด้านการประชาสัมพันธ์และชุมชนสัมพันธ์ มีความสามารถถ่ายทอดให้ ประชาชนเกิดความเข้าใจและ ปฏิบัติตาม

1.2 การเตรียมเครื่องมือเครื่องใช้ ที่พร้อมเพียงจะช่วยในการปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์เป็นอย่างมาก ฉะนั้น ผู้บริหารงานควรเตรียมการด้านงบประมาณ เพื่อจัดหาเครื่องมือ เครื่องใช้ ได้แก่ เครื่องขยายเสียง ไวท์บอร์ด เครื่องฉายแผ่นใส กล้องถ่ายวิดีโอ ทีวี กล้องถ่ายรูป เอกสารแนะนำให้ความรู้ประชาชน

1.3 การเลือกพื้นที่เป้าหมาย

การปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์ โดยพิจารณาจากลักษณะชุมชนนั้น มีความสำคัญมากการกำหนดว่าบริเวณพื้นที่ใดควรเป็นเป้าหมายในการปฏิบัติงานด้วยเหตุผลใด และจะได้ประโยชน์อย่างไร ต่อการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม มีผลต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์ ดังนั้น ในการพิจารณาเลือกพื้นที่เป้าหมายในการดำเนินงานชุมชนสัมพันธ์ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ จะต้องมีการวิเคราะห์พื้นที่ในแง่ปัญหาอาชญากรรมและปัญหาอื่น ๆ ประกอบด้วย

1.3.1 การวิเคราะห์ปัญหาอาชญากรรมโดยพิจารณาสถิติคดีที่เกิดขึ้นในพื้นที่ เป้าหมายว่ามีความถี่ และสร้างความเดือดร้อนให้กับชุมชนเป้าหมายมากน้อยเพียงใด ถ้าพื้นที่ใด มีความถี่ของอาชญากรรมสูงชุมชนนั้น จะต้องนำงานชุมชนสัมพันธ์ไปปฏิบัติเป็นการเร่งด่วน

1.3.2 การวิเคราะห์ปัญหาความเดือดร้อน โดยการฟังคำร้องเรียนของ ประชาชน สื่อมวลชน ตัวแทนกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนเป้าหมาย

1.3.3 การพิจารณาปัญหาความเร่งด่วนบางประการ ที่จะเป็นต้องดำเนินงานชุมชนสัมพันธ์ หรือเป็นงานนโยบายสำคัญ เช่น การแก้ไขปัญหายาเสพติด หรือเป็นปัญหาเฉพาะ หน้า ประชาชนมีทัศนคติไม่ดีต่อตำรวจต่อต้านการปฏิบัติงาน ฯลฯ เช่นนี้ถือว่ามีความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้อง เข้าไปคลี่คลายปัญหา

1.4 การศึกษาและจัดทำข้อมูลท้องถิ่น

การศึกษาและจัดทำข้อมูลท้องถิ่นเกี่ยวกับตัวบุคคล สภาพพื้นที่ บุคคลสำคัญ ใน ท้องถิ่น ฯลฯ เป็นปัจจัยสำคัญยิ่งสำหรับการเตรียมการ การกำหนดแผนการปฏิบัติงาน และการดำเนินงานด้านต่าง ๆ เพื่อจะได้นำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานชุมชนสัมพันธ์ต่อไป

1.5 การกำหนดแผนการปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์

เป็นการดำเนินการขั้นสุดท้าย ของผู้บริหารงานชุมชนสัมพันธ์ ก่อนจะส่งให้ ชุดปฏิบัติการชุมชนสัมพันธ์ออกปฏิบัติงานในพื้นที่เป้าหมาย ซึ่งตามข้อเท็จจริงนั้น กระบวนการวางแผนชุมชนสัมพันธ์ได้เริ่มตั้งแต่การเตรียมบุคลากร เครื่องมือเครื่องใช้ การคัดเลือกพื้นที่เป้าหมาย ตลอดจนการศึกษาข้อมูลท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม เมื่อการดำเนินการดังกล่าวเสร็จสิ้นแล้ว ผู้บริหารงานชุมชนสัมพันธ์จะต้องกำหนดต่อไปให้แน่ชัดว่าจะให้ชุดปฏิบัติการชุมชนสัมพันธ์ทำอะไร เมื่อไร อย่างไร และมีใครเป็นผู้ควบคุมติดตามผลการปฏิบัติงาน และตรวจสอบประเมินผล ซึ่งกรณีดังกล่าวเป็นเรื่องที่ต้องใช้ดุลยพินิจอย่างรอบคอบ สิ่งสำคัญในการกำหนดแผนการปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์ คือ ข้อมูล และข่าวสารที่ได้รับต้องถูกต้อง เชื่อถือได้ และต้องเป็นข้อมูลที่ทันสมัย จึงจะทำให้การปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์ตรงตามเป้าหมาย

2. ระดับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์

การปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์ มีเป้าหมายสุดท้ายในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนและสมาชิกของชุมชน มีความสามารถในการป้องกันตนเองจากปัญหาอาชญากรรม ยาเสพติดและปัญหาอื่น ๆ ได้ในระดับหนึ่ง ตลอดให้มีความเต็มใจร่วมมือ สนับสนุนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจด้วย เพื่อให้เกิดความสงบสุขขึ้นในสังคม ซึ่งเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์ ได้แก่ ชุดปฏิบัติการ ชุมชนสัมพันธ์จะออกดำเนินการ ดังนี้

2.1 เสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างประชาชนกับตำรวจ

2.2 ให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการป้องกันตนเองและชุมชนจากปัญหาอาชญากรรมและปัญหาอื่น ๆ

2.3 ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

การดำเนินการดังกล่าวอาจแบ่งย่อยออกไปเพื่อให้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งประกอบด้วย 7 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การพบปะเยี่ยมเยียนและร่วมกิจกรรม

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัญหาชุมชน

ขั้นตอนที่ 3 การประชุมวางแผนร่วมกับผู้นำชุมชนและประชาชน

ขั้นตอนที่ 4 การเตรียมการจัดระบบงาน และประเมินความพร้อม

ขั้นตอนที่ 5 การแนะนำให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันตนเองและชุมชน

ขั้นตอนที่ 6 การจัดระบบประสานความร่วมมือระหว่างประชาชนกับตำรวจ

ขั้นตอนที่ 7 การติดตามผล ประเมินผล และปรับปรุงแก้ไข

1.3 ทฤษฎีควบคุมอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อม (Theory of Crime Control Through Environment Design) (ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์, 2526)

จากแนวคิดด้านชุมชนสัมพันธ์ที่เชื่อว่าจะมาทดแทนแนวคิดในด้านการบังคับใช้กฎหมายได้นั้น แต่ปรากฏว่าผลที่เป็นจริงยังคงคลาดเคลื่อน เนื่องจากในความเป็นจริง มาตรการหลายประเภทภายใต้แนวคิดการบังคับใช้กฎหมาย ยังคงมีคุณประโยชน์ถ้าปรับใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์แทนที่จะยกเลิก และนำมาตราการภายใต้แนวคิดชุมชนสัมพันธ์มาประยุกต์ใช้ใหม่ทั้งหมด ดังนั้น แนวคิดควบคุมอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อมจึงเกิดขึ้นซึ่งหลักแนวคิดนี้เป็นแนวคิดรวมระหว่างแนวคิดการบังคับใช้กฎหมาย และแนวคิดแบบชุมชนสัมพันธ์ โดยเห็นแนวคิดทั้งสองนี้ต่างให้คุณประโยชน์ทั้งทางทฤษฎีและทางปฏิบัติ แต่ในสถานการณ์และสภาพพื้นที่ที่ต่างกัน จึงสมควรที่จะนำกรอบทฤษฎีและมาตรการภายใต้แนวคิดทั้งสองนั้น มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์เกื้อกูลกันแทนที่จะหักล้างหรือโจมตีซึ่งกันและกัน สำหรับแนวความคิดควบคุมอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อมให้ได้รับการพัฒนาขึ้น โดยตระหนักถึงปัญหาอาชญากรรมซึ่งเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวบุคคลกับสภาพแวดล้อมเพื่อก่อให้เกิดพฤติกรรมต่าง ๆ พอสรุปแนวคิด ดังนี้

1. มุ่งลดช่องโอกาสสำหรับประกอบอาชญากรรมในสภาพแวดล้อม แต่มิได้ละเลยความสำคัญของตัวบุคคลซึ่งมีแนวโน้มหรือสำนึกที่จะละเมิดหรือไม่ละเมิดกฎหมาย
2. มีความพอเพียงในการควบคุมอาชญากรรมประเภทประทุษร้ายต่อทรัพย์สินให้อยู่ในเขตที่เหมาะสม
3. มีคุณค่าทางปฏิบัติในระดับสูง รวมทั้งส่งเสริมหลักศีลธรรมและมนุษยธรรม
4. มุ่งสนับสนุนการรวมตัวและพันธภาพระหว่างสุจริตชนในสังคม เพื่อให้เกิดแรงต้านทุจริตชนซึ่งเป็นกลุ่มน้อย โดยอาศัยวิธีการที่อยู่ภายในกรอบของกฎหมาย
5. กำหนดนิยามของกฎหมายไว้เฉพาะกฎหมายที่ตราขึ้น เพื่อผลประโยชน์ของประชาชนเป็นส่วนใหญ่ กล่าวคือ เพื่อให้ประชาชนจำนวนมากที่สุดได้รับประโยชน์สูงสุดจากการบัญญัติกฎหมายนั้น

การจัดสภาพแวดล้อมเพื่อขัดขวางการละเมิดกฎหมายสามารถแยกพิจารณาได้เป็น 2 มิติ ได้แก่ สภาพแวดล้อมรูปธรรม และสภาพแวดล้อมนามธรรม กล่าวคือ

สภาพแวดล้อมรูปธรรม หมายถึง สภาพแวดล้อมรอบบุคคลที่มีรูปร่างตัวตน สัมผัสได้ และสามารถนำมาใช้ประโยชน์ ในการลดช่องโอกาสของการประกอบอาชญากรรมได้ สภาพแวดล้อมดังกล่าวสามารถแบ่งตามลักษณะการเข้าครอบครองของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลได้ 3 ประเภท คือ พื้นที่ปฐมภูมิ (Primary Space) พื้นที่ทุติยภูมิ (Secondary Space) และพื้นที่สาธารณะ (Public Space)

พื้นที่ปฐมภูมิ หมายความว่า อาณาบริเวณซึ่งครอบครองและใช้ประโยชน์โดยบุคคล หรือกลุ่มบุคคลจำนวนจำกัด รวมทั้งสามารถควบคุมพื้นที่ดังกล่าวได้ในลักษณะถาวร ตัวอย่างเช่น บ้านพักอาศัย เป็นต้น พื้นที่ดังกล่าวเอกลักษณ์ความเป็นเจ้าของปรากฏโดดเด่นชัด การผ่านเข้าออกโดยสาธารณชนไม่อาจกระทำได้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากผู้เป็นเจ้าของก่อน

พื้นที่ทุติยภูมิ หมายความว่า อาณาบริเวณ ซึ่งบุคคลหรือกลุ่มบุคคลสามารถแสดงสิทธิ การครอบครองพื้นที่ รวมทั้งควบคุมการใช้ประโยชน์พื้นที่ของบุคคลแปรเปลี่ยนได้ในระดับใดระดับ หนึ่งแม้จะไม่เท่าเทียมกับพื้นที่ปฐมภูมิก็ตาม กล่าวอีกนัยหนึ่งพื้นที่ทุติยภูมิจัดเป็นเขตพื้นที่ เชื่อมต่อระหว่างพื้นที่ปฐมภูมิกับพื้นที่สาธารณะ ตัวอย่างเช่น ถนนในหมู่บ้านจัดสรร ตรอกซอย ย่านที่อยู่อาศัยทางเดินหน้าห้องพักตามแฟลต เป็นต้น พื้นที่ดังกล่าวนี้มีความสำคัญยิ่งในการ ป้องกันอาชญากรรมจากการจัดสภาพแวดล้อมรูปธรรม โดยการจำกัดสัญจรไปมาอย่างเสรี การใช้ พื้นที่ทุติยภูมิของบุคคลแปรเปลี่ยนอย่างน้อยต้องอยู่ภายในสายตาของผู้อยู่อาศัย ซึ่งเปรียบเสมือน เจ้าของพื้นที่ร่วมกัน

พื้นที่สาธารณะ หมายความว่า อาณาบริเวณซึ่งบุคคลโดยทั่วไปสามารถที่จะเข้าไปได้ โดยชอบธรรม หรือสามารถใช้ในการสัญจรไปมาได้โดยอิสระภายใต้ขอบเขตของกฎ ระเบียบที่ กำหนดไว้ ตัวอย่างเช่น สวนสาธารณะ สถานีรถไฟ โรงพยาบาล เป็นต้น พื้นที่สาธารณะจึงไม่อยู่ใน ความควบคุมของบุคคลใดหรือกลุ่มบุคคลใดโดยเฉพาะ (ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์, 2526, น. 24-26)

การจัดสภาพแวดล้อมรูปธรรมเพื่อป้องกันอาชญากรรม มีทั้งมาตรการระดับชุมชนและ ระดับบ้านเรือน สำหรับมาตรการระดับชุมชน ได้แก่ การวางผังเมืองและชุมชน การให้แสงสว่าง ตามท้องถนน การออกแบบอาคารสถานที่ ส่วนมาตรการระดับบ้านเรือน ได้แก่ การสร้างความ มั่นคงของประตูหน้าต่าง การใช้สัญญาณเตือนภัย การใช้อุปกรณ์เปิดปิดไฟฟ้า เป็นต้น

สภาพแวดล้อมนามธรรม เป็นอีกมิติหนึ่งของการควบคุมอาชญากรรมจาก สภาพแวดล้อมเนื่องจากการมุ่งความสนใจไปยังสภาพแวดล้อมรูปธรรมเพียงอย่างเดียว อาจทำให้ การป้องกันอาชญากรรมในชุมชนไม่สัมฤทธิ์ผลเท่าที่ควร และมักมีประสิทธิภาพต่ำในแง่ที่ว่า ชุมชน

หรือบุคคลอาจต้องสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายในด้านวัสดุอุปกรณ์ในการรักษาความปลอดภัยเป็นมูลค่ามากมายแต่กลับให้ผลในการลดสถิติอาชญากรรมได้น้อยกว่าที่ควรจะเป็น การมุ่งเสริมอาคารด้วยวัสดุอุปกรณ์เพื่อการรักษาความปลอดภัยมากจนเกินไป ก็ไม่ได้หมายความว่าบุคคลที่พักอาศัยในอาคารสถานที่ดังกล่าวจะปลอดภัยมากจนเกินไป ในทางตรงกันข้ามการแยกตัวจากชุมชนมากจนเกินไปอาจก่อให้เกิดผลสะท้อนกลับ กล่าวคือ แทนที่บุคคลจะรู้สึกมั่นคงปลอดภัยกลับเกิดความรู้สึกว่าเหวหวาดระแวงภัยและขาดการติดต่อสัมพันธ์กับสมาชิกทั่วไปในชุมชนมากยิ่งขึ้น เมื่อสมาชิกในชุมชนต่างปล่อยปละละเลยและต่างหาทางตัดช้อยน้อยแต่พอตัว โดยไม่หันหน้าเข้าร่วมมือซึ่งกันและกันในการป้องกันอาชญากรรม ในที่สุดผลที่ตามมาจึงเป็นไปตามปรากฏการณ์ที่พบอยู่ทั่วไปในสังคมเมืองยุคปัจจุบัน กล่าวคือ ปัญหาอาชญากรรมได้กลายเป็นความรับผิดชอบของตำรวจเพียงฝ่ายเดียวไปโดยปริยาย เมื่อใดก็ตามที่สภาพการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นย่อมหมายความว่า สมาชิกทุกคนในชุมชนนั้น ๆ ต่างรอคอยเวลาที่จะตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม โดยต่างแต่เพียงว่าช้าหรือเร็วกว่าเท่านั้น

มาตรการในการป้องกันอาชญากรรมโดยการจัดสภาพแวดล้อมนามธรรม ได้แก่

1. เพื่อนบ้านเตือนภัย เป็นการรวมตัวของประชาชนชาวเมือง ประเทศสหรัฐอเมริกา ในช่วงทศวรรษที่ 1960 โดยมีหลักดำเนินการ คือ สมาชิกอาสาสมัครในโครงการเพื่อนบ้านเตือนภัยจะแบ่งกลุ่มพื้นที่รับผิดชอบและเลือกตั้งบุคคลขึ้นทำหน้าที่หัวหน้ากลุ่ม เพื่อประโยชน์ในการติดต่อประสานงาน สมาชิกอาสาสมัครจะช่วยสังเกต สอดส่อง และแจ้งพฤติกรรมบุคคล ยานพาหนะหรือสภาวะการณ์ที่น่าสงสัยไปยังตำรวจท้องที่ และเพื่อนบ้านโดยอาศัยการติดต่อทางโทรศัพท์เป็นหลัก สำหรับตำรวจท้องที่ นอกจากจะช่วยวางแผนดำเนินการแล้วยังมีบทบาทสำคัญในการให้ความรู้เกี่ยวกับกลวิธีของคนร้าย และแนะนำสมาชิกถึงวิธีการที่เหมาะสมในการให้ความคุ้มครองครอบครัวและทรัพย์สินจากโจรผู้ร้าย มีการจัดทำจุลสารเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับสภาวะอาชญากรรม ประเภทและลักษณะพื้นที่เป้าหมายของอาชญากรรม แผนประทุษร้ายของคนร้าย ตำหนิรูปพรรณ และภาพถ่ายอาชญากรที่หลบหนี รวมทั้งคำแนะนำที่เป็นประโยชน์อื่น ๆ (กองวิจัยและพัฒนาสำนักงานแผนงานและงบประมาณ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2542, น. 48 อ้างถึงใน ปุระชัย เปี่ยมสมบุญ, 2524, น. 160-162)

2. สายตรวจประชาชน เป็นโครงการที่นำมาใช้กับพื้นที่พักแบบแฟลตเพราะสถานที่เช่นนี้จะมีบริเวณทางเดินหน้าห้อง ทางขึ้นลงบันได ภายในลิฟต์ หรือแม้แต่บริเวณลานจอดรถ ซึ่งปราศจากผู้รับผิดชอบโดยตรง จึงเป็นโอกาสที่อาชญากรประเภทฉกฉวยโอกาสจะประกอบอาชญากรรมได้ง่าย ดังนั้น การเคหะของมหานครนิวยอร์กได้คัดเลือกอาสาสมัคร 11,000 คน ซึ่ง

พักอาศัยในอาคารการเคหะพื้นที่เขตการรับผิดชอบจากบริเวณทั้งหมดของอาคาร 650 หลัง โดยมีหลักดำเนินการ คือ อาสาสมัคร มีหน้าที่หมุนเวียนกันรับผิดชอบตรวจตราในเขตพื้นที่ของตน สังเกต บุคคล ยานพาหนะ และอาคารสถานที่ที่ผิดจากสภาวะปกติ ดูแลและควมเรียบร้อยภายนอกให้แก่สมาชิกในชุมชน และในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ก็ยังสามารถทำความรู้จักคุ้นเคยกับเพื่อนบ้านของตนในย่านนั้น ๆ ได้อีกด้วย เป้าหมายการร่วมกันของอาสาสมัครเหล่านี้ คือ ช่วยกันสร้างชุมชนของคนให้ปลอดภัยจากอาชญากรรมให้มากที่สุดส่งเสริมความสัมพันธ์และความอบอุ่นในชุมชน รวมทั้งเกื้อกูลซึ่งกันและกันในด้านต่าง ๆ เมื่ออาสาสมัครตรวจพบสถานการณ์ที่น่าสงสัยเกิดขึ้นในบริเวณใดหน้าที่ของสายตรวจอาสาสมัครก็คือ การใช้โทรศัพท์แจ้งเหตุกับตำรวจท้องที่หรือสายตรวจ รวดวิทย์โดยเร็ว จากนั้น ก็รอรับตำรวจ เมื่อมาถึงที่เกิดเหตุ พร้อมทั้งให้ข้อมูลขั้นต้นแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจ หากมีความจำเป็นเพื่อความปลอดภัยของเพื่อนบ้าน อาสาสมัครอาจพิจารณาดำเนินงาน กระจายข่าว พร้อมทั้งแจ้งแนวทางที่ควรปฏิบัติสำหรับสมาชิกในละแวกบ้านที่ตนรับผิดชอบตลอดจนประสานงานกับสายตรวจอาสาสมัครของชุมชนใกล้เคียงกัน อื่นด้วย (กองวิจัยและพัฒนาสำนักงานแผนงานและงบประมาณ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2542, น. 48 อ้างถึงใน ปุระชัย เปี่ยมสมบุญ, 2524, น. 167-170)

3. ตรวจตราบ้านเรือน เป็นโครงการของประชาชนช่วยกำจัดอาชญากรรมในเมือง Lima รัฐ Ohio และเมือง Kalamazoo รัฐ Michigan ซึ่งเป็นชุมชนที่ยังไม่มีการประยุกต์ใช้มาตรการเพื่อนบ้านเตือนภัย และมาตรการสายตรวจประชาชน โดยมีหลักดำเนินการคือ เพื่อนบ้านในละแวกบ้านใกล้เคียงจะช่วยกันเป็นหู เป็นตาแทนกัน ในระหว่างที่เพื่อนบ้านใกล้เคียงเดินทางไปทำธุรกิจหรือพักผ่อนต่างจังหวัด โดยเฉพาะไม่มีคนดูแลบ้าน ซึ่งนอกจากเพื่อนบ้านจะเป็นหลักในการช่วยเอาใจใส่ดูแลเคสสถาน แล้วยังสามารถร้องขอให้ตำรวจตรวจตรา เพื่อส่งเสริมการดูแลของเพื่อนบ้านได้ด้วย (กองวิจัยและพัฒนาสำนักงานแผนงานและงบประมาณ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2542, น. 48 อ้างถึงใน ปุระชัย เปี่ยมสมบุญ, 2524, น. 170-173)

ความสัมพันธ์ในชุมชนหรือสภาพแวดล้อมนามธรรม จัดเป็นมิติหนึ่งของการควบคุมอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อม และจำเป็นต้องให้ความสำคัญในการพัฒนาควบคู่สอดประสานไปกับสภาพแวดล้อมรูปธรรม ในลักษณะที่ว่ามิติทั้งสองต่างมีแนวโน้มมุ่งไปสู่เป้าประสงค์ของการสร้างชุมชนที่เป็นระเบียบ อบอุ่น และปลอดภัยจากอาชญากรรม สำหรับมาตรการในการป้องกันอาชญากรรมภายใต้มิติของสภาพแวดล้อมนามธรรมที่ประสบผลมาแล้วในระดับสูงรวมทั้งสามารถประยุกต์ใช้ได้ในสังคมไทย ได้แก่ มาตรการเพื่อนบ้านเตือนภัย มาตรการสายตรวจประชาชน และมาตรการตรวจตราบ้านเรือน (ปุระชัย เปี่ยมสมบุญ, 2526, น. 66-68)

กล่าวโดยสรุปทฤษฎีทั้ง 3 ทฤษฎี มีลักษณะร่วมกัน คือ กำหนดแนวทางป้องกันการกระทำผิด โดยการตัดช่วงโอกาสสำหรับอาชญากรรม ทั้งต่างเป็นแกนหลักสำหรับวางมาตรการในการควบคุมอาชญากรรมก่อนที่จะเกิดขึ้น แต่ทฤษฎีทั้ง 3 มีข้อแตกต่างกัน ได้แก่ แนวทฤษฎีบังคับใช้กฎหมายมุ่งกำหนดให้การป้องกันอาชญากรรมเป็นงานหลัก ซึ่งดำเนินการโดยกลไกของรัฐแต่เพียงฝ่ายเดียว ทฤษฎีชุมชนสัมพันธ์มุ่งสู่การควบคุมชุมชน โดยกำหนดให้ประชาชนเป็นหลักในการป้องกันอาชญากรรม โดยมีกลไกของรัฐทำหน้าที่วางแผน สนับสนุนและแจกจ่ายข่าวสารข้อมูลอาชญากรรม และทฤษฎีควบคุมอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อม มุ่งผสมผสานหลักและมาตรการของทั้ง 2 ทฤษฎีข้างต้นเข้าด้วยกัน โดยทฤษฎีสนับสนุนให้มีเจ้าหน้าที่ตำรวจของรัฐในจำนวนจำกัด แต่มีคุณภาพสูงรวมทั้งมีมนุษยสัมพันธ์ดี พร้อมทั้งจะทำงานร่วมกับประชาชน (กองวิจัยและพัฒนาสำนักงานแผนงานและงบประมาณ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2542, น. 53 อ้างถึงใน ศุภสิทธิ์ ธนเดชภักดี, 2541, น. 21)

1.4 แนวความคิดเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของตำรวจในการป้องกันอาชญากรรม

Kenny and William (พิชญ์ โกสิยวัฒน์, 2543, น. 30) ได้กล่าวถึงหน้าที่ของตำรวจดังนี้

1. การควบคุมอาชญากรรม (Crime Control) หมายถึง การปราบปรามโจรผู้ร้ายและหมายความรวมถึงกิจกรรมต่าง ๆ ของตำรวจทั้งหมด ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่จะควบคุมการกระทำต่าง ๆ ในทางอาชญากรรมตลอดจนบทบาทของตำรวจไทยในการนำตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องร้องต่อศาล

2. การป้องกันอาชญากรรม (Crime prevention) ได้แก่ กิจกรรมต่าง ๆ ของตำรวจซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่จะขจัดความปรารถนาของประชาชนที่จะประกอบอาชญากรรมและประสานงานอย่างใกล้ชิดกับหน่วยงานอื่น ๆ ของสังคมในการป้องกันอาชญากรรม

3. การควบคุมความประพฤติ (Control of Regulation Conduct) หมายความว่า กิจกรรมของตำรวจที่มีวัตถุประสงค์ที่จะบังคับให้มีการปฏิบัติตามเกณฑ์ หรือข้อบังคับของสังคมซึ่งได้กำหนดขึ้นเพื่อวางมาตรฐานในการปฏิบัติตนของประชาชนในสังคมทั้งหมด

4. หน้าที่ในการให้บริการ (Provision of Service) หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้กระทำเพื่อเป็นการช่วยเหลือประชาชน หรือหน่วยงานของทางราชการ บริการเหล่านี้ส่วนมากจะเป็นหน้าที่ที่ได้รับหมายจากทางราชการ หรือรัฐบาล

ประเสริฐ รุจิรวงศ์ (2506, น. 3) ได้กล่าวถึงลักษณะหน้าที่ของตำรวจที่ต้องปฏิบัติ 5 ด้าน ดังนี้

1. การป้องกันอาชญากรรม (Crime Prevention)
2. การปราบปรามอาชญากรรม (Crime Suppression)
3. การคุ้มครองสวัสดิภาพของประชาชน (Public Safety)
4. การรักษาความปลอดภัยของชาติ (National Security)
5. การบริการโดยทั่วไป (General Service)

ประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 1 บทที่ 1 ได้กำหนดหน้าที่ของตำรวจ โดยทั่วไป ไว้ดังนี้

1. รักษาความสงบเรียบร้อยทั้งภายในและภายนอกเพื่อประโยชน์สุขแก่ประชาชน
2. รักษากฎหมายที่เกี่ยวข้องแก่การกระทำผิดในทางอาญา
3. บำบัดทุกข์บำรุงสุขให้แก่ประชาชน
4. ดูแลรักษาประโยชน์ของสาธารณะ

หน้าที่ตามข้อ 1-4 ดังกล่าวข้างต้นนั้น เจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องปฏิบัติตามประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 25 บทที่ 1 ข้อ 1 ที่กำหนดไว้ว่า ให้พึงเข้าใจว่า หน้าที่ของข้าราชการตำรวจนั้น ต้องรับผิดชอบในด้านความสงบ การรักษาความสงบนี้ต้องอาศัยความร่วมมือความชำนาญในแต่ละท้องที่ ๆ ตนปกครอง แล้วจัดสายตรวจหรือจัดวางยามแล้วแต่กรณีให้เหมาะสม สามารถที่จะระงับป้องกันเหตุการณ์ เพื่อความปลอดภัยแก่ประชาชนในท้องที่โดยทั่วถึงกัน ฯลฯ ความสงบทั้งหลายที่จะบังเกิดขึ้นได้ จะต้องเกี่ยวแก่ตำรวจเราทุกชั้น นับตั้งแต่นายพล นายพัน นายร้อยลงไป ต้องเอาใจใส่ในระเบียบวินัยโดยเคร่งครัด และจะต้องออกตรวจท้องที่ทำการสืบสวนหาทางป้องกันมิให้มีคดีอาญาเกิดขึ้น หรือถ้าเกิดขึ้นแล้ว ก็มีหน้าที่เร่งรัดสืบจับ ให้ได้ตัวผู้กระทำผิดอันแท้จริงมาดำเนินคดี ให้ศาลยุติธรรม ได้พิจารณาไปตามความผิด

ตำรวจเป็นผู้มีหน้าที่โดยตรงในการป้องกันอาชญากรรม กรมตำรวจของทุกประเทศมักจะให้ความสำคัญกับการป้องกันอาชญากรรมเป็นอันดับแรก โดยยึดหลักที่ว่า การป้องกันมิให้อาชญากรรมเกิดขึ้น ดีกว่า การปราบปราม เมื่ออาชญากรรมเกิดขึ้นแล้ว ย่อมก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตหรือทรัพย์สินถึงแม้จะปราบปรามด้วยการจับกุมผู้กระทำผิด แต่ความเสียหายดังกล่าว ก็มีได้รับการทดแทนหรือชดเชยให้กลับคืนมาดังเดิม เซอร์โรเบิร์ต พีล (Sir Robert Peel) ซึ่งได้ชื่อว่าเป็นบิดาของตำรวจยุคใหม่ ผู้ก่อตั้งกรมตำรวจนครบาลแห่งลอนดอนเมื่อ ค.ศ. 1829 ได้

กล่าวว่า “การป้องกันอาชญากรรมคืองานหลักของตำรวจ ซึ่งมีความสำคัญกว่าการสืบสวน สอบสวน จับกุม หรือ ลงโทษผู้กระทำผิด

ความสัมพันธ์ในการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจกับสถานการณ์อาชญากรรมอันเป็น ผลกระทบต่อสังคมทั่วไป พบว่า อาชญากรรมได้ก่อให้เกิดความสูญเสียแก่ส่วนบุคคลและสังคม โดยตรง และวิธีการรณรงค์ป้องกันปราบปรามอาชญากรรมอย่างมีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับ กระบวนการบังคับใช้กฎหมายที่ตั้งมั่นอยู่บนพื้นฐานความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องระหว่างตำรวจกับ ประชาชน โดยสามารถอธิบายได้ 4 กรณี ดังนี้ (ทวีเกียรติ อมรพันธุ์, 2542, น. 16 อ้างถึงใน ประเสริฐ เมฆมณี, 2523, น. 145-157)

กรณีที่ 1 : การป้องกันปราบปรามอาชญากรรมริเริ่มโดยตำรวจ อาชญากรรมประเภทที่ ตำรวจเป็นผู้ริเริ่มป้องกันปราบปรามโดยตรง ได้แก่ อาชญากรรมทรงอิทธิพลต่าง ๆ เช่น การ ลักลอบเล่นการพนัน การจำหน่ายยาเสพติดให้โทษ การลักลอบค้าของเถื่อน เป็นการปฏิบัติหน้าที่ ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการรักษาความสงบเรียบร้อยและความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมาย ซึ่ง ความสำเร็จในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมดังกล่าวนี้ จะประสบความสำเร็จมากน้อย เพียงโดยขึ้นอยู่กับความร่วมมือของประชาชน ลักษณะนิสัยของชุมชนแห่งท้องถิ่น รวมถึงตลอด ถึงสมรรถภาพและความซื่อสัตย์สุจริตของเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติหน้าที่ประกอบด้วยกันอย่าง ไกล่ลี้ชิด

กรณีที่ 2 : การป้องกันปราบปรามอาชญากรรมริเริ่มโดยการแจ้งความให้แก่ประชาชน หรือผู้เสียหายจากอาชญากรรมที่แท้จริง หรือผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้ได้รับความเสียหายที่แท้จริง นั้น ๆ เป็นผู้แจ้งความหรือร้องทุกข์ต่อตำรวจ เพื่อให้ตำรวจดำเนินการป้องกันปราบปราม อาชญากรรมอันเป็นผลกระทบต่อความสงบสุขเรียบร้อยและผาสุกของสังคม เช่น การปล้นทรัพย์ การลักทรัพย์ย่องเบา ชูเหี้ยม กระชาก หรือ การข่มขืนกระทำชำเรา เป็นต้น มาตรการสำคัญในการ ปราบปรามอาชญากรรมประเภทนี้ของตำรวจ ขึ้นอยู่กับการจัดกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจ ท้องที่พอเพียงเหมาะสม การเร่งรัดติดตามจับกุมผู้กระทำผิดได้โดยเร็ว การสืบสวนสอบสวน ดำเนินคดีด้วยความถูกต้องเที่ยงธรรมเป็นต้น

กรณีที่ 3 : การป้องกันปราบปรามอาชญากรรมริเริ่มโดยเหตุผลเพื่อรักษาความสงบ เรียบ ร้อยใส่สังคม การปฏิบัติภารกิจของตำรวจในกรณีนี้ เป็นการควบคุมปกป้องคุ้มกันตัดโอกาส ช่องทางมิให้บุคคลที่มีแนวโน้มหรือพฤติกรรมเป็นปฏิปักษ์ต่อสังคมได้ไปกระทำความผิด หรือก่อ ความสงบสุข และประพฤติน่าติงต่อชนบทรวมเนียมประเพณีระเบียบแบบแผน และศีลธรรมอันดีงานองชุมชน นับเป็นภารกิจที่ยุ้งยาก จำเป็นต้องใช้ความอดทนหนักแน่น และตำรวจผู้ปฏิบัติหน้าที่

จะต้องได้รับการฝึกฝนศิลปะ การปฏิบัติต่อบุคคลผู้มีพฤติกรรมทำนองก่อความสงบสุขและสร้างปัญหาการปฏิบัติหน้าที่ให้แก่ตำรวจอย่างสม่ำเสมอ เนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ป้องกันอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับบุคคลผู้มีระดับความประพฤติอันยากต่อการแก้ไข หรือสมาคมติดต่อดัง เช่น สถาบันสุขภาพจิตแห่งชาติของสหรัฐอเมริกา (U.S. National Institute of Mental Health) ได้วิจัยจำแนกลักษณะนิสัยและพฤติกรรมต่าง ๆ ของผู้กระทำผิดต่าง ๆ (The Preliminary typology) สรุปรวม 4 ประเภท ดังนี้คือ

1. ผู้กระทำผิดประเภทชอบการสังคมนิยม (The Prosaically Offender) เป็นผู้กระทำผิดที่มีลักษณะพฤติกรรมเช่นเดียวกับบุคคลปกติธรรมดา และมีความเคารพต่อระเบียบวินัย ส่วนมากนักจะได้แก่ ผู้กระทำผิดอาชญากรรมประเภทร้ายแรงแบบบันดาลโทสะ เช่น ฆ่าคนตาย หรือทำร้ายร่างกายบาดเจ็บสาหัส ในบางโอกาส ผู้กระทำผิดประเภทนี้ อาจแสดงอารมณ์ต่อต้านการจับกุมหรือถูกควบคุม เนื่องจากไม่สามารถระงับอารมณ์โกรธที่ค้างคั่งค้างเหลืออยู่ หรืออาจเป็นผู้มีความตื่นเต้นเกินควร หรือเป็นผู้โศกเศร้าเหงาบางขณะ เป็นต้น บุคคลประเภทนี้ จัดอยู่ในจำพวกผู้กระทำผิดที่พึงแยกชังจากผู้กระทำผิดที่มีลักษณะเป็นผู้ร้ายแท้จริง เพื่อหวังผลในการควบคุมดูแลอบรมต่อไป

2. ผู้กระทำผิดประเภทปฏิปักษ์ต่อสังคม (The Antisocial Offender) เป็นผู้กระทำผิดที่มีพฤติกรรมเลียนแบบอย่างขออาชญากรรม มีลักษณะนิสัยกระด้าง กระเดื่องเป็นปฏิปักษ์ ก้าวร้าว (Impulsive) ขาดการยับยั้งชั่งใจ (Under Inhibited) และมักจะปฏิเสธความหวังดีของผู้อื่นหรือปฏิบัติตนแหกคอกนอกกลุ่มนอกทาง (Negativistic) อยู่เสมอ จากการสืบประวัติดั้งเดิมของผู้กระทำผิดประเภทนี้ ส่วนใหญ่เป็นผู้มาจากครอบครัวยากจน หรือประสบความผิดหวังในชีวิต และมีประวัติกระทำความผิดทางยุวอาชญากรรมมาก่อน การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดดังกล่าว จะต้องใช้วิธีการแยกอบรมแก้ไขออกเป็นกลุ่ม ๆ เพื่อที่จะให้ผู้กระทำผิดเหล่านั้น รู้สึกรับผิดชอบต่อหมู่คณะ และมีความสำนึกผิด โดยอาศัยกระบวนการพัฒนาจิตใจของตนเองประกอบรวมกันไปด้วย

3. ผู้กระทำผิดประเภทแปลกปลอมสังคมนิยม (The Pseudosocial Manipulator) เป็นผู้กระทำผิดที่ไม่สามารถปรับสภาพมาตรฐานความประพฤติให้เหมาะสมกับการดำรงชีวิตโดยปกติในระบบจารีตประเพณีดั้งเดิม หรือเป็นผู้ที่มีความรู้สึกตำหนิตัวเอง หรือมีอาการฉุกเฉียวไม่แน่นอน หวั่นไหวอยู่เสมอ ส่วนใหญ่เป็นผู้กระทำผิดที่มาจากครอบครัวชั้นกลาง และเป็นผู้ที่ได้รับการตามใจจากบิดา มารดา หรือผู้ปกครองจนเกินควร หรือประสบความผิดหวังในการประกอบอาชีพมาก่อนแล้ว เป็นต้น การแก้ไขพฤติกรรมของผู้กระทำผิดประเภทนี้ จำเป็นต้องอาศัยวิธีการบำบัดทางจิต (Psychotherapy) โดยสม่ำเสมอและใกล้ชิด

4. ผู้กระทำผิดประเภทแยกตัวออกจากสังคม (The Asocial Offender) เป็นผู้กระทำผิดที่มีพฤติกรรมของอาชญากรที่ต่อต้านเหลือขออย่างแท้จริง มักจะแสดงปฏิกิริยาที่ก้าวร้าวรุนแรง และขัดขืนกฎระเบียบข้อบังคับ เพียงเพื่อสนองตอบความต้องการอันเฉียบพลันของตนเอง (Demands Immediate Self-gratification) การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดประเภทนี้ จำเป็นต้องคำนึงถึงการให้หลักมนุษยสัมพันธ์ ความอดกลั้น และรูปแบบการลงโทษที่เหมาะสมเป็นกรณี ๆ ไป

กรณีที่ 4 : การป้องกันปราบปรามอาชญากรรมริเริ่มโดยประชาชนร้องขอความคุ้มครองจากตำรวจ การปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจในกรณีนี้ นับเป็นการปฏิบัติหน้าที่อำนวยความสะดวกและความผาสุกปลอดภัยแก่ประชาชนอย่างแท้จริง โดยประชาชนผู้เดือดร้อนจะเป็นผู้ร้องขอความช่วยเหลือจากตำรวจให้ปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้พิทักษ์ภัย หรือเป็นคนกลางแทน โกล่เกลี่ยกรณีข้อพิพาท ส่วนบุคคล หรือข้อขัดแย้งในสังคม อันเป็นที่ประจักษ์พยานแสดงให้เห็นว่า ตำรวจเป็นสัญลักษณ์แห่งความสงบสุขของประชาชนที่จำเป็นอย่างยิ่ง

สำหรับหน้าที่และบทบาทของตำรวจ ซึ่ง Lydia Voigt, William E. Thornton, Jr., Leo Barrile, Jerrol M. Seaman (1994) ได้เขียนไว้ในหนังสือชื่อ Criminology and Justice ว่ามีหน้าที่ในกระบวนการบริหารงานยุติธรรม 3 ประการ ดังนี้

1. หน้าที่ในการดูแลรักษาความเรียบร้อยของสังคม (Maintaining Public Order) James Q. Wilson ให้ความหมายของหน้าที่นี้ว่า เป็นบทบาทของการรักษาความเรียบร้อยแทนการบังคับใช้กฎหมาย เช่น การเข้าไปดำเนินกรกับกลุ่มวัยรุ่นที่ส่งเสียงดัง แกะไขข้อพิพาทของเพื่อนบ้าน การเข้าไปตรวจสอบบุคคลต้องสงสัย ระวังเหตุ เพื่ออ้าวงไว้ให้คนในสังคมอยู่ด้วยกันอย่างสงบสุข

2. หน้าที่ในการให้บริการชุมชน (Providing Community Service) หลักสำคัญของหน้าที่นี้อยู่ที่การแบ่งเวลาในการทำหน้าที่ให้บริการชุมชนบ้างจากหน้าที่การรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม และการบังคับใช้กฎหมาย เช่น การจัดการจราจร การฝึกอบรมพลเรือนให้เป็นอาสาเข้าไปให้บริการชุมชน

3. หน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมาย (Enforcing the Criminal law) ในบทบาทนี้เจ้าหน้าที่ตำรวจจะทำหน้าที่เหมือนกับ คนเฝ้าประตูส่งกระบวนการยุติธรรม (gatekeepers of the criminal justice system) ตำรวจจะเป็นผู้บังคับใช้กฎหมายนำอาชญากรเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม

1.5 แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินประสิทธิผลขององค์การของรัฐ

เป็นที่กล่าวกันอยู่เสมอว่า วิธีการทดสอบการบริหารที่ดีก็คือ การดูความสามารถในการจัดองค์กรและการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์และรักษาระดับการปฏิบัติที่มีประสิทธิผลไว้ให้ได้ และสิ่งสำคัญในที่นี่ก็คือ “ประสิทธิผล” (effectiveness) ซึ่งในปัจจุบันมักเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางว่าแนวความคิดเรื่องประสิทธิผล คือสิ่งที่จะเป็นเครื่องตัดสินใจในขั้นสุดท้ายว่าการบริหารและองค์การประสบความสำเร็จหรือไม่เพียงใด (ภรณ์ กิริติบุตร, 2529, น. 2)

เมื่อพิจารณาถึงการประเมินประสิทธิผลขององค์การของรัฐ หรืออีกนัยหนึ่งการตัดสินว่าหน่วยงานของรัฐนั้นประสบความสำเร็จในการบริหารงานมากน้อยเพียงใดนั้น สามารถพิจารณาใน 2 แนวทาง ดังนี้ คือ

1. การประเมินประสิทธิผลในแง่ของการบรรลุเป้าหมาย (Objective attainment)

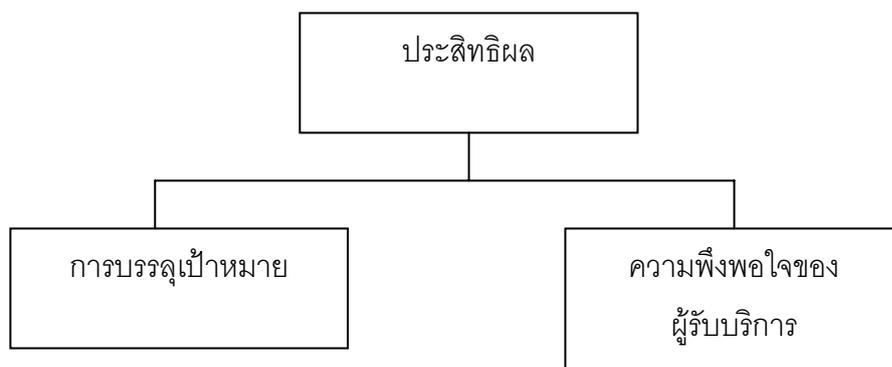
ผู้ที่สนับสนุนแนวความคิดนี้ก็คือ ฮอลล์ (Hall, 1972, p. 97) ที่เห็นว่ามาตรการที่ใช้ในการวัดประสิทธิผลนั้นจะต้องอยู่บนวิธีการและเป้าหมาย (means and ends) ขององค์การมากกว่าที่จะใช้เกณฑ์การวัดที่อยู่ภายนอกขององค์การ นอกจากนั้นแล้ว ไพรซ์ (Price, 1968, p. 97) ก็ยังเห็นว่าเครื่องบ่งชี้ความมีประสิทธิภาพขององค์การที่สำคัญมากที่สุดก็คือ ผลผลิตขององค์การ สำหรับองค์การของรัฐก็จะตั้งเป้าหมายขององค์การไว้ การวัดประสิทธิผลขององค์การก็คือการบรรลุถึงเป้าหมายที่ได้ตั้งเอาไว้

2. การประเมินประสิทธิผลในแง่ความพึงพอใจของผู้รับบริการ (customer satisfaction)

นักวิชาการที่สนับสนุนการประเมินประสิทธิผลขององค์การของรัฐในแนวนี้ อาทิเช่น มิลเลต์ (Millet, 1954); เมเยอร์ และ ทิมมส์ (Mayer and Tims, 1970) ซึ่งล้วนแต่เห็นว่าการประเมินประสิทธิผลที่แท้จริงขององค์การของรัฐนั้นก็คือ การประเมินจากความรู้สึกพึงพอใจของประชาชนที่ได้รับการบริการจากหน่วยงาน หรือองค์การของรัฐนั้น ๆ มากกว่า

จากความเห็นทั้งสองแนวทางดังกล่าว สามารถสรุปได้ตามรูปภาพที่ 2.1

รูปภาพที่ 2.1
การประเมินประสิทธิผลขององค์กรของรัฐ

สำหรับความแตกต่างระหว่างการประเมินประสิทธิผลองค์กร หรือหน่วยงานของรัฐ ด้วยการพิจารณาจากการบรรลุเป้าหมาย หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า การวัดโดยวัตถุวิสัย (Objectivity) และด้านความพึงพอใจในการได้รับการบริการหรือ การวัดโดยอัตวิสัย (Subjectivity)

ซึ่งบรัดเลย์ และ อิงแลนด์ (Brudney and England, 1982, p. 132) ได้สรุปข้อแตกต่างในการประเมินประสิทธิผลการให้บริการสาธารณะว่า การประเมินด้านอัตวิสัย จะมุ่งเน้นที่ประชาชนหรือผู้รับบริการ ในขณะที่การประเมินด้านวัตถุวิสัยจะมุ่งเน้นที่ผู้ให้บริการเป็นหลัก เมื่อพิจารณาจากเป้าหมายของการให้บริการแล้วพบว่า การวัดด้านวัตถุวิสัยจะมุ่งตอบคำถามที่สำคัญ 2 ประการ คือ การให้บริการสาธารณะมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลหรือไม่ ขณะที่การวัดด้านอัตวิสัยจะมุ่งเน้นตอบคำถามที่สำคัญ 2 ประการ คือ หน่วยงานที่มีหน้าที่ให้บริการสาธารณะสามารถสนองต่อความต้องการหรือข้อเรียกร้องของประชาชนได้หรือไม่ อย่างไร และมีความเสมอภาคในการให้บริการหรือไม่ ซึ่งแต่ละด้านก็มีจุดเด่นจุดด้อยที่ต่างกันอย่างชัดเจน รายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1
วิธีการประเมินผลการปฏิบัติด้านการให้บริการสาธารณะ

มิติ	การวัดโดยอัตวิสัย	การวัดโดยวัตถุวิสัย
มุ่งเน้น	ประชาชน	ผู้ให้บริการ
หน้าที่ของบริการ	หน้าที่ทางการเมือง	หน้าที่ทางเศรษฐกิจ
เป้าหมายของบริการ	<ol style="list-style-type: none"> 1. พิจารณาที่การสนองตอบ (responsiveness) ต่อความต้องการและข้อเรียกร้องของประชาชน 2. พิจารณาที่ความเสมอภาค (equity) ในการกระจายบริการ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. พิจารณาที่ประสิทธิภาพ เช่น จากผลิตภาพ (productivity) 2. พิจารณาที่ประสิทธิผล เช่น พิจารณาจากการประเมินผล
ผลของนโยบาย	<p>พิจารณาที่ผลกระทบ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เป็นตัวชี้นำไปสู่แง่มุมต่าง ๆ ของการให้บริการ 2. เป็นสิ่งที่ปรากฏตามสายตาประชาชน และเป็นการประเมินผลการปฏิบัติงานหน่วยการปกครองท้องถิ่น 3. ทำให้เห็นการมีส่วนร่วมของประชาชน 4. ข้อมูลด้านนี้จะทำให้เห็นถึงปทัศสถานทางประชาธิปไตย 	<p>พิจารณาที่ผลผลิต</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. แสดงได้ในเชิงปริมาณ 2. เป็นข้อมูลที่สามารถนำไปคิดและประเมินได้ 3. หลักการและเทคนิคที่ได้มาตรฐานรองรับอยู่ 4. ง่ายต่อการตีความ
<u>ข้อดี</u>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ไม่สามารถทำให้เห็นผลผลิตของบริการ 2. เป็นการพิจารณาในแบบทั่ว ๆ ไป ไม่ลึกซึ้ง 3. เกิดปัญหาด้านเกณฑ์การรับรู้และเกณฑ์ในการประเมิน 4. ตัวบ่งชี้ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อบริการยังไม่กระจ่างชัด 	<ol style="list-style-type: none"> 1. อาจเกิดอคติในเรื่องของข้อมูลข่าวสารและการรายงาน 2. มีการเปลี่ยนแปลงคำจำกัดความที่ใช้วัดตลอดเวลา 3. เน้นแต่ข้อมูลเชิงปริมาณ 4. เน้นเป้าหมายของหน่วยงาน
<u>ข้อด้อย</u>		

2. ข้อมูลทั่วไประบบการจัดสายตรวจ และนโยบายการจัดสายตรวจ
รถจักรยานยนต์ ของกองบังคับการตำรวจนครบาล 7

2.1 ข้อมูลทั่วไปของกองบังคับการตำรวจนครบาล 7

กองบังคับการตำรวจนครบาล 7 มีสถานีตำรวจในสังกัด จำนวน 11 สถานีตำรวจ ประกอบด้วย

1. สถานีตำรวจนครบาลบางพลัด
2. สถานีตำรวจนครบาลบางยี่ขัน
3. สถานีตำรวจนครบาลบางกอกน้อย
4. สถานีตำรวจนครบาลบางกอกใหญ่
5. สถานีตำรวจนครบาลท่าพระ
6. สถานีตำรวจนครบาลบางขุนนนท์
7. สถานีตำรวจนครบาลบางเสาธง
8. สถานีตำรวจนครบาลตลิ่งชัน
9. สถานีตำรวจนครบาลธรรมศาลา
10. สถานีตำรวจนครบาลศาลาแดง
11. สถานีตำรวจนครบาลบรมมงคล (รับผิดชอบทางน้ำ สายตรวจเรือ)

ข้อมูลท้องถิ่นของกองบังคับการตำรวจนครบาล 7

ครอบคลุมพื้นที่เขตบางกอกใหญ่ บางกอกน้อย บางพลัด ตลิ่งชัน ทวีวัฒนา ภาษีเจริญ (บางส่วน) และเขตบางแค

(บางส่วน)

มีพื้นที่รับผิดชอบโดยรวม	ประมาณ	137.85	ตารางกิโลเมตร
จำนวนประชากร	ประมาณ	1,154,806	คน
จำนวนบ้านพักอาศัย	ประมาณ	267,477	หลังคาเรือน
จำนวนชุมชน	จำนวน	166	ชุมชน
อัตราส่วนเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจ :	ประชากร	1 : 1,716	คน

(บุญส่ง พานิชอัตรา, 2549, น. 1)

2.2 แนวความคิดเกี่ยวกับการจัดระบบของสายตรวจ

มักจะมีคำกล่าวอยู่เสมอว่า งานสายตรวจเป็นกระดูกสันหลังของตำรวจ” ทั้งนี้เพราะการปฏิบัติหน้าที่สายตรวจเป็นรูปแบบการให้บริการประชาชนที่เก่าแก่ที่สุดขององค์กรตำรวจทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นองค์กรตำรวจเล็ก ๆ ในลักษณะของตำรวจท้องถิ่น หรือ องค์กรตำรวจใหญ่ ๆ ในลักษณะตำรวจแห่งชาติ ต่างก็ต่างมีหน่วยสายตรวจด้วยกันทั้งสิ้น ประชาชนมีความต้องการและจะเรียกหาตำรวจสายตรวจ เมื่อเกิดความรู้สึกหวาดระแวงภัยจากอาชญากรรม จนถึงการคุกคามให้ได้รับความเดือดร้อน ตำรวจสายตรวจเป็นหน่วยหนึ่งของตำรวจ ที่จำเป็นจะต้องทำงานตลอด 24 ชั่วโมง เป็นเจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรมด่านแรกที่ยกออกไปสกัดกั้นอาชญากรรมหรือที่เรียกว่า “คนเฝ้าประตูสู่กระบวนการยุติธรรม (Gatekeepers of the criminal justice system) และเป็นผู้ที่สร้างความอบอุ่นใจในการคุ้มครองและใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด

เจ้าหน้าที่สายตรวจ หมายถึง หมู่ตรวจของตำรวจที่มีกำลังตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ซึ่งผู้บังคับบัญชาได้จัดให้ออกปฏิบัติหน้าที่ตรวจตราภายในเขตพื้นที่รับผิดชอบ เพื่อเป็นการเสริมสมรรถภาพของตำรวจและเพื่อตรวจตราความเรียบร้อย ป้องกันและปราบปรามผู้กระทำความผิดกฎหมาย รวมตลอดถึงการบริการประชาชนในด้านต่าง ๆ (ฐิติพล อรุณสกุล, 2543, น. 44 อ้างถึงใน พูลลาภ ลาภาพ, 2522, น. 25)

การตรวจท้องที่โดยตำรวจสายตรวจ คือวิธีการด้านหนึ่งของตำรวจในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม เพื่อตรวจตราลาดตระเวนสังเกตการณ์ ดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยภายในเขตท้องที่ ระวังเหตุร้าย ตลอดจนการจับกุมบุคคลที่กระทำความผิดกฎหมาย ถ้าพื้นที่ใดไม่มีเจ้าหน้าที่ตำรวจออกทำการตรวจตรา พื้นที่นั้นจะมีโอกาสเกิดการประกอบอาชญากรรมสูงขึ้นตามไปด้วยซึ่งทางสายตรวจมีความสำคัญมากในการป้องกันอาชญากรรมที่จะเกิดขึ้นภายในพื้นที่ และเมื่อมีเหตุอาชญากรรมเกิดขึ้น ก็เป็นหน้าที่ของตำรวจสายตรวจในการที่จะรีบไประงับเหตุที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ตำรวจสายตรวจยังช่วยงานของพนักงานสอบสวน เพราะสายตรวจคือบุคคลแรกที่สามารถไปยังสถานที่เกิดเหตุก่อนใคร ภารกิจของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจจึงนับว่ามีความสำคัญอย่างมาก หากว่าประสิทธิภาพในการทำงานของตำรวจสายตรวจไม่เป็นผลหรือต่ำลง การป้องกันปราบปรามก็จะเลวลงไปด้วย ซ้ำยังอาจโยงไปถึงขวัญของประชาชน ซึ่งจะทำให้ประชาชนขาดความรู้สึกมั่นใจต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของตนเองในสังคม (สุวัฒน์ ตันติมาสน์, 2541, น. 25)

วัตถุประสงค์ของตำรวจสายตรวจ

พ.ต.ท.วีรพล กุลบุตร ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของตำรวจสายตรวจ ไว้ในหนังสือ การตรวจท้องที่ (2542, น. 10) มีวัตถุประสงค์สำคัญ 4 ประการ คือ 1. การป้องกัน (Prevention) 2. การคุ้มครองสิทธิของบุคคล (Protection) 3. การให้บริการ (Service) และ 4. การปราบปรามอาชญากรรม (Suppression) มีรายละเอียดดังนี้

1. การป้องกัน (Prevention)

การป้องกันเป็นมาตรการที่สำคัญซึ่งถือเป็นหน้าที่หลักของตำรวจสายตรวจที่จะต้องกระทำทั้งนี้เพื่อมิให้เกิดความสูญเสีย หรือเสียหายแก่ชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้เน้นมาตรการในการป้องกันและให้ความสำคัญมากกว่าการปราบปราม กล่าวคือ การป้องกันเป็นการดำเนินการทุกวิถีทางที่จะมิให้อาชญากรรมเกิดขึ้นอีก ทั้งนี้เพื่อมิให้เกิดความสูญเสียต่อชีวิตและร่างกาย หรือเกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินประชาชน การป้องกันนี้ยังรวมถึงการป้องกันความเสียหายที่มีสาเหตุจากอาชญากรรมด้วย เช่น พบฝาท่อระบายน้ำชำรุดเสียหายอาจทำให้บุคคลอื่นพลัดตกลงไปในท่อได้รับอันตราย พบเสาไฟฟ้าล้ม เจ้าหน้าที่สายตรวจไม่อาจนิ่งเฉยได้หากสามารถแก้ไขได้ก็รีบดำเนินการ แต่ถ้าไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยตนเอง ก็จะแจ้งเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาดำเนินการ

2. การคุ้มครองสิทธิของบุคคล (Protection)

การคุ้มครองสิทธิของบุคคล หมายถึง การคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่มีอยู่ตามกฎหมายมิให้ถูกล่วงละเมิดโดยบุคคลอื่น การละเมิดที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญกับประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การเปิดเครื่องขยายเสียง หรือวิทยุ ส่งเสียงดัง สร้างความเดือดร้อน รำคาญกับประชาชนบริเวณรอบข้าง หรือทิ้งขยะมีกลิ่นเหม็นรบกวนเพื่อบ้าน เหล่านี้ถึงแม้ว่าจะเป็นกรกระทำที่ละเมิดกฎหมาย จะมีโทษเล็กน้อยเพียงลหุโทษก็ตาม ก็เป็นหน้าที่ของตำรวจสายตรวจที่จะต้องดำเนินการระงับเหตุดังกล่าวให้สงบเรียบร้อย

3. การให้บริการ (Service)

การให้บริการแก่ประชาชนของตำรวจสายตรวจนั้น ไม่ได้จำกัดแต่เฉพาะการให้บริการตามนโยบายหรือคำสั่งของผู้บังคับบัญชาเท่านั้น แต่หมายความรวมถึงการบริการสาธารณะต่าง ๆ ซึ่งประชาชนได้รับความเดือดร้อน เช่น จัดการจราจรฉุกเฉินเนื่องจากประสบเหตุการณ์การจราจรติดขัดเพราะมีรถเฉี่ยวชนกัน รักษาสถานที่เกิดเหตุอาชญากรรมต่าง ๆ หรือการช่วยเหลือบ้าน เมื่อเจ้าของบ้านไม่อยู่ เป็นการป้องกันมิให้คนร้ายเข้าไปลักทรัพย์และเป็นการให้บริการประชาชนที่ต้องประกอบกิจกรรมนอกบ้าน ตำรวจสายตรวจในเขตกรุงเทพมหานครจะ

พบกรณีเจ้าของบ้านไม่อยู่บ้านเสมอในช่วงเทศกาลวันหยุดหลาย ๆ วันติดต่อกัน ตำรวจสายตรวจ จึงให้ความสำคัญโดยการเข้าไปตรวจตราเป็นพิเศษนอกเหนือจากการตรวจตามแผนปกติ จึงมีโครงการ “ฝากบ้านกับตำรวจ” ที่ให้บริการกับประชาชนที่เป็นเจ้าของบ้านที่จะเดินทางไปต่างจังหวัดโดยทิ้งบ้านเรือนไว้ ไม่มีคนอยู่บ้าน วิธีการโดยการโทรศัพท์ไปแจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจในท้องที่บ้านเรือนตั้งอยู่เจ้าหน้าที่ตำรวจจะบันทึกรายละเอียดต่าง ๆ ที่จำเป็นไว้ รวมทั้งข้อมูลวันเวลาที่ไม่มีอยู่บ้านเบอร์โทรศัพท์ติดต่อหากมีเหตุจำเป็นเร่งด่วน สิ่งเหล่านี้นับว่าเป็นหน้าที่ของตำรวจสายตรวจที่สร้างความเลื่อมใส ศรัทธา และสร้างความรู้สึกรับประกันใจในการให้บริการกับประชาชนโดยเฉพาะหน้าที่นี้ หากตำรวจได้กระตือรือร้น ให้ความสนใจในการให้บริการประชาชนอย่างเร่งรีบภาพพจน์ในเชิงบวกจะเกิดขึ้นในความรู้สึกของประชาชนต่อตำรวจผู้นั้นรวมทั้งหน่วยงานของตำรวจอีกด้วย

4. การปราบปรามอาชญากรรม (Suppression)

การปราบปรามอาชญากรรมเป็นมาตรการเชิงรุก ที่ตำรวจปฏิบัติต่ออาชญากรในรูปแบบต่าง ๆ ตามตัวบทกฎหมายที่ให้อำนาจแก่ตำรวจไว้ การปราบปรามอาชญากรรมโดยการจับกุมผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพนั้น จะมีผลทางจิตวิทยาต่อบุคคลที่คิดจะกระทำผิด อาจลังเลไม่กล้าประกอบอาชญากรรมและมีผลในการผ่อนคลายความรู้สึกหวาดกลัวภัยอาชญากรรมของประชาชนให้น้อยลง ประชาชนมีความรู้สึกอบอุ่นใจและพึงพอใจต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจสายตรวจ

ภารกิจและหน้าที่ของสายตรวจ

วรรณรัตน์ ศุภรักษ์ (2542) ได้กล่าวในเรื่องภารกิจและหน้าที่ของสายตรวจว่า ขึ้นอยู่กับการกำหนดวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของแผนปฏิบัติงานสายตรวจว่าต้องการให้เป็นไปในทิศทางใด โดยทั่วไปการวางแผนปฏิบัติงานของสายตรวจมักจะคำนึงถึงวัตถุประสงค์ที่สำคัญ คือ เพื่อเป็นการควบคุมอาชญากรรม และเพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างตำรวจกับประชาชนซึ่งจะส่งผลต่อการสร้างภาพพจน์และศรัทธาจากประชาชน โดยมีเป้าหมายของแผนการปฏิบัติที่ชัดเจน อันได้แก่ การลดสถิติการเกิดอาชญากรรม ให้อยู่ในเกณฑ์ที่ต้องการ การให้บริการแก่ประชาชนได้อย่างรวดเร็วและต่อเนื่องตามความต้องการ การพบปะเยี่ยมเยียนประชาสัมพันธ์กับประชาชนทั่วไปได้อย่างทั่วถึง และสม่ำเสมอ ด้วยเหตุนี้ภารกิจของสายตรวจทั้งการปฏิบัติตามปกติและการปฏิบัติการเชิงรุก จึงมีความหลากหลายในการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายข้างต้น ซึ่งอาจกล่าวถึงภารกิจบางส่วนของตำรวจสายตรวจได้ ดังนี้

1. การลาดตระเวนตรวจตราท้องที่ตามแนวทฤษฎีบังคับใช้กฎหมาย
2. การตรวจสอบประจำจุดตรวจตู้แดง เป็นการตัดช่องโอกาสของคนร้ายและเน้นการตรวจให้ทั่วทุกพื้นที่ ในเขตรับผิดชอบ นอกจากนี้ยังเป็นการประชาสัมพันธ์หาข่าวไปด้วยการตรวจ
3. สมุดประจำจุดตรวจธนาคาร-ร้านทองฯ เป็นการตัดช่องโอกาสคนร้ายและสร้างความอบอุ่นใจให้กับประชาชน
4. การตั้งจุดตรวจคั่นยานพาหนะ (ว.43) เป็นการรวมกำลังเพื่อตรวจคั่นยานพาหนะต้องสงสัยที่ผ่านไปมา ใช้กำลังสายตรวจตั้งแต่ 2 สายขึ้นไป โดยมีนายตำรวจชั้นสัญญาบัตร (หัวหน้าสายตรวจ) เป็นผู้ควบคุม ณ บริเวณจุดที่เหมาะสม โดยใช้เวลาเท่าที่กำหนดไว้
5. การตรวจสอบรถต้องสงสัย เป็นการตรวจสอบยานพาหนะประเภทต่าง ๆ ที่พบว่ามีลักษณะที่น่าสงสัย เช่น รถไม่ติดแผ่นป้ายทะเบียน ไม่ใช่แผ่นป้ายทะเบียนของทางราชการ ฯลฯ หรือ ผู้ขับขี่มีลักษณะอันน่าสงสัย ที่เรียกกันว่า หน้าโจร, ้วยโจร, รถโจร เป็นต้น โดยเป็นการตรวจสอบในขณะที่สายตรวจออกตรวจท้องที่ไปพบรถลักษณะดังกล่าวข้างต้นในพื้นที่
6. การปิดล้อมตรวจคั่นตีมสุรา เป็นการตัดโอกาสที่จะเกิดเหตุร้ายต่าง ๆ อันเนื่องมาจากการดื่มสุรา โดยใช้กำลังสายตรวจ อย่างน้อย 2 สาย เข้าทำการตรวจคั่นตามหลักยุทธวิธี เพื่อตรวจหาอาวุธและสิ่งผิดกฎหมาย ในขณะที่ออกตรวจพบวงสุราที่นั่งดื่มในที่สาธารณะ
7. การปิดล้อมตรวจคั่นสถานที่ซึ่งได้มีการสืบสวนหาข่าวไว้ก่อนแล้ว หรือตามที่ได้รับแจ้งโดยเลือกช่วงเวลาปฏิบัติตามความเหมาะสม
8. การตรวจคั่นบุคคลต้องสงสัยในที่สาธารณะ เพื่อพบสิ่งของที่มีไว้เป็นความผิดหรือที่ได้มาจากการกระทำความผิด
9. การเยี่ยมเยียนประชาชนเพื่อประชาสัมพันธ์หาข่าว สายตรวจอาจใช้เวลาในขณะที่ออกตรวจตามจุดตรวจตู้แดง หรือบริเวณอื่น ๆ พูดคุยกับประชาชนเพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์หรือหาข่าวต่าง ๆ หรือเรียกว่า Stop Walk Talk
10. การตรวจสัมพันธ์ ใช้เพื่อเป็นการตรวจสอบซึ่งกันและกันระหว่างสายตรวจ และเป็นการแสดงกำลัง (Show of force) ในบริเวณที่ต้องการ ซึ่งอาจจะเป็นจุดล่อแหลมต่อการก่ออาชญากรรม หรือ บริเวณที่ชุมนุมชนก็ได้
11. การตรวจสอบสถานบริการ เป็นมาตรการที่ใช้สายตรวจ ตรวจสอบการปฏิบัติตามกฎหมายของสถานบริการต่าง ๆ ในกรณีที่มีสถานบริการตั้งอยู่ในเขตพื้นที่จำนวนมากเกินความสามารถของหัวหน้าสายตรวจที่จะตรวจสอบให้ทั่วถึงได้ในเวลาอันจำกัด จึงจำเป็นต้อง

มอบหมายภารกิจในการตรวจสอบเบื้องต้นให้สายตรวจเป็นผู้ตรวจสอบสังเกต และรายงานหัวหน้าสายตรวจ เมื่อพบว่ามีกรกระทำผิดกฎหมาย

12. การระงับเหตุ สายตรวจมีหน้าที่การระงับเหตุต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในเขตรับผิดชอบในพื้นที่ ที่ได้รับแจ้งเหตุไม่ว่าจะเป็นการแจ้งด้วยวิธีใด ในกรณีที่ได้รับแจ้งทางวิทยุจากศูนย์วิทยุหรือสถานี สายหรือสถานีสามารถตรวจสอบการปฏิบัติได้

13. การถวายการรักษาและรักษาความปลอดภัยแด่องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ตลอดจนพระบรมวงศานุวงศ์ และบุคคลสำคัญ ในกรณีที่มีบุคคลดังกล่าวเข้ามาในพื้นที่หรือผ่านเขตท้องที่เป็นหน้าที่ของหัวหน้าสายตรวจที่จะมอบหมายความรับผิดชอบให้สายตรวจต่าง ๆ ทำหน้าที่รักษาความปลอดภัยจนกว่าจะเสร็จสิ้นภารกิจ

14. การรักษาสถานที่เกิดเหตุ ตำรวจสายตรวจจะเป็นตำรวจชุดแรกที่ไปถึงสถานที่เกิดเหตุ การรักษาสถานที่เกิดเหตุเพื่อรักษาร่องรอยพยานหลักฐานต่าง ๆ รวมทั้งการแสวงหาพยานบุคคลที่อยู่ในที่เกิดเหตุ เพื่อแจ้งต่อพนักงานสอบสวนเป็นภารกิจที่สำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยทำให้การสอบสวนประสบความสำเร็จ

15. การเข้าจุดกักตัวสกัดจับคนร้าย เมื่อได้รับแจ้งเหตุ ทั้งเหตุที่เกิดขึ้นภายในเขตท้องที่ของตนเองและท้องที่ใกล้เคียง

16. การปฏิบัติตามแผนเผชิญเหตุของสถานีตำรวจ ในกรณีที่มีเหตุการณ์บางประเภทเกิดขึ้น

ประโยชน์ของการตรวจท้องที่

หลักการตรวจท้องที่ตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้นถือเป็นแนวทางที่ตำรวจทั่วไปต้องยึดถือปฏิบัติในการออกตรวจพื้นที่ในเขตท้องที่รับผิดชอบ นอกจากนี้การตรวจท้องที่ยังก่อให้เกิดประโยชน์หลายประการในงานสายตรวจ ซึ่งพอจะแจกแจงรายละเอียดถึงประโยชน์ที่เกิดแก่งานสายตรวจ เนื่องจากการตรวจท้องที่ได้แก่

1. ป้องกันการเกิดเหตุร้ายและเกิดอาชญากรรม
2. ตัดช่องโอกาสในการกระทำผิดของคนร้ายตั้งแต่ต้น
3. ทางด้านจิตวิทยา ทำให้ประชาชนอุ่นใจ เชื่อมมั่นในสวัสดิภาพ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน
4. หาข่าวร่องรอยเบาะแส ทั้งก่อนที่จะเกิด กำลังเกิด หรือเมื่อได้เกิดอาชญากรรมขึ้นแล้ว

5. เป็นโอกาสที่จะปฏิบัติงานด้านชุมชนสัมพันธ์ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและความร่วมมือกับประชาชน

2.3 นโยบายและโครงสร้างเกี่ยวกับระบบสายตรวจของกองบัญชาการตำรวจนครบาล

กองบัญชาการตำรวจนครบาลได้กำหนดนโยบายและแนวทางในการปฏิบัติราชการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานป้องกันปราบปรามอาชญากรรม ตามกรอบแผนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ แม่บท ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2540-2544) ที่ได้ให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติภารกิจในด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนเป็นอย่างมาก ไว้ดังนี้

1. การป้องกันอาชญากรรม

1.1 เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานสายตรวจให้มีขีดความสามารถในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม อย่างเหมาะสมกับสภาพอาชญากรรม สภาพพื้นที่ และสภาพเศรษฐกิจที่ตกต่ำในปัจจุบัน ทั้งนี้การบริหารงานสายตรวจ จะต้องจัดการอย่างเป็นระบบทั้งในด้านการเตรียมการ การควบคุมการปฏิบัติงาน และการประเมินผลงาน โดยอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลท้องถิ่นข้อมูลอาชญากรรมที่ถูกต้องและทันสมัย

1.2 กำหนดรูปแบบและแผนการตรวจให้เหมาะสมกับ สถานภาพอาชญากรรม สภาพท้องที่ โดยเน้นการกระจายกำลังสายตรวจเข้าไปตรวจตรา รักษาความสงบเรียบร้อย และป้องกันอาชญากรรมให้ครอบคลุมพื้นที่อย่างทั่วถึง ทั้งในพื้นที่ทางราบและแนวตั้งอีกด้วย ปรับปรุงและพัฒนาขีดความสามารถ สายตรวจให้เดินทางไปที่เกิดเหตุได้อย่างรวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ โดยการปรับปรุงพัฒนาศูนย์วิทยุต่าง ๆ สร้างความรู้ความเข้าใจในการแจ้งเหตุของประชาชนและ ความรู้ความเข้าใจในการไปยังที่เกิดเหตุและการปฏิบัติ ณ จุดเกิดเหตุของตำรวจสายตรวจ

1.3. เน้นการจัดสายตรวจเดินเท้า ออกตรวจตราตามย่านชุมชนหนาแน่น ย่านธุรกิจ ศูนย์การค้า และสถานที่ล่อแหลมต่อการประกอบอาชญากรรม เพื่อตรวจตรารักษาความสงบเรียบร้อยและสร้างความอบอุ่นใจให้แก่ประชาชนมากที่สุด

1.4 จัดตั้งจุดรับแจ้งเหตุตลอด 24 ชั่วโมง ตามทางแยก หรือจุดสำคัญที่มีประชาชนสัญจรไปมาเป็นจำนวนมาก เพื่อเป็นจุดให้บริการรับแจ้ง และให้บริการต่าง ๆ แก่ประชาชน อันเป็นแนวทางในการเสริมสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินและความอบอุ่นใจให้กับประชาชนตลอดเวลา โดยครอบคลุมทั่วกรุงเทพมหานคร

1.5 การป้องกันอาชญากรรมที่กระทำต่อ ธนาคาร ร้านทอง สถาบันการเงิน ร้านค้า และสถานบริการน้ำมันที่เปิดตลอด 24 ชั่วโมง โดยเฉพาะการประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน โดยจัดสายตรวจและสมุดตรวจประจำจุดให้สายตรวจ สายตรวจจราจร และสายสืบผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนไปลงชื่อตรวจ ประสานให้มีการติดตั้งสัญญาณเตือนภัย ระบบโทรทัศน์วงจรปิดและพนักงานรักษาความปลอดภัยประจำ ณ จุดล่อแหลมต่อการเกิดอาชญากรรมเหล่านี้

1.6 กำหนดมาตรการร่วมกับโรงเรียน สถาบันการศึกษา และหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง ในการควบคุมความประพฤติของเด็กและเยาวชน มิให้เบี่ยงเบนไปในทางที่ผิดกฎหมาย มั่วสุมเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ก่อเหตุทะเลาะวิวาท ก่อความเดือดร้อนในรูปแบบต่าง ๆ ต่อสังคมเพื่อเป็นการป้องกันมิให้เด็กและเยาวชนประพฤติและปฏิบัติตนเสียหาย อันมีผลต่ออนาคตของตนเอง ครอบครัว และประเทศชาติโดยให้ทุกสถาบันตำรวจและกองกำกับการสวัสดิภาพเด็กและเยาวชนให้ความสนใจ และร่วมปฏิบัติมาตรการเหล่านี้อย่างจริงจังและต่อเนื่อง

1.7 ดำเนินการตามนโยบายตำรวจชุมชนสัมพันธ์ เพื่อแสวงหาความร่วมมือจากประชาชนในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม และสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างตำรวจกับประชาชน โดยเน้นโครงการสมาชิกแจ้งข่าวอาชญากรรม เยาวชนสัมพันธ์เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในภารกิจบางส่วนของตำรวจ ซึ่งอยู่ในวิสัยที่เด็กและเยาวชนจะปฏิบัติได้เช่น สมาชิกแจ้งข่าวสารจราจร เพื่อปลูกฝังและสร้างวินัยในการจราจรและโครงการต่าง ๆ ที่ได้ดำเนินการมาแล้วอย่างมีประสิทธิภาพ

1.8 ใช้มาตรการสืบสวนหาข่าว รายงานความเคลื่อนไหวพฤติกรรมต่าง ๆ อย่างใกล้ชิดและต่อเนื่องโดยเฉพาะก่อนเกิดเหตุ เพื่อป้องกัน ระวังยับยั้งเหตุที่จะเกิดขึ้น ก่อนที่จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่สังคม

1.9 ควบคุม ตรวจสอบ รายงานข้อมูลท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง และกำกับดูแล สถานบริการให้ปฏิบัติภายในกรอบของกฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง นโยบายที่เกี่ยวข้องโดยเคร่งครัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานบริการที่ปล่อยปละละเลย ให้วัยรุ่นเข้าไปมั่วสุมเสพยาเสพติดทุกพื้นที่ต้องดำเนินการตรวจสอบ ควบคุม และดำเนินการตามกฎหมายโดยเด็ดขาด

1.10 กวดขันปราบปรามจับกุม แหล่งอบายมุขที่ผิดกฎหมายทุกประเภทอย่างเด็ดขาด แต่ต่อเนื่อง โดยเฉพาะ บ่อนการพนัน ตู้ม้าไฟฟ้า หวยปิงปอง จั๊ยยี่กี่ ฯลฯ และสถานบริการที่ฝ่าฝืนกฎหมายรวมทั้งโซว์ลามกอนาจารจะมีในพื้นที่ใดไม่ได้เด็ดขาด

1.11 ปรับปรุงอาชญากรรม พัฒนาจัดหาอุปกรณ์เครื่องมือ เครื่องใช้และยานพาหนะที่จำเป็นให้เพียงพอแก่การปฏิบัติ รวมทั้งนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ประโยชน์ให้มากขึ้น

2. การปราบปรามอาชญากรรม

2.1 ให้มาตรการเชิงรุกอย่างเฉียบขาด ในการปราบปรามอาชญากรรมโดยเฉพาะ คดีอุกฉกรรจ์ และสะเทือนขวัญ และคดีที่ก่อให้เกิดความเดือนร้อนอย่างรุนแรงต่อความสงบสุขของประชาชน ภายใต้กรอบกำหนดของตัวบทกฎหมายโดยเคร่งครัด

2.2 ให้ผู้บังคับบัญชาในทุกระดับให้ความสนใจในการไปตรวจที่เกิดเหตุโดยฉับพลันทันที ณ ที่เกิดเหตุและมีการเร่งรัดติดตามผล และออกเยี่ยมปลอบขวัญผู้เสียหายหรือเข้าทุกข์เป็นระยะ ๆ

2.3 มุ่งเน้นการสืบสวนจับกุมหลังเกิดเหตุ ให้มีความรวดเร็วพลันเพื่อให้ได้ตัวผู้กระทำผิดมาดำเนินคดีโดยเร็ว โดยใช้ความรู้ วิทยาการ และเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ เพื่อให้ได้ตัวผู้กระทำผิด

2.4 ปราบปรามกลุ่มบุคคลที่มีพฤติกรรมเป็นผู้มีอิทธิพลและกลุ่มมือปืนรับจ้าง ตลอดจนการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาวุธสงคราม วัตถุระเบิด อาวุธปืนและอาวุธร้ายแรงทุกประเภท อย่างต่อเนื่องและเด็ดขาดในทุกรูปแบบ

2.5 ปราบปรามอาชญากรรมที่เป็นขบวนการ และการกระทำความผิดของคนร้ายข้ามชาติเพื่อหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย เข้ามาพักอาศัยอยู่ในห้อง เช่น อพาร์ทเมนต์ ห้องชุด คอนโดมีเนียมต่าง ๆ ในพื้นที่รับผิดชอบ ซึ่งบุคคลเหล่านั้นส่วนหนึ่งก่ออาชญากรรมร้ายแรงขึ้น เช่น การโจรกรรม ฆาตกรรม ร้านทอง การบังคับล่อลวงหญิงเพื่อการค้าประเวณี และเน้นการปราบปรามอาชญากรรมที่เกิดจากการกระทำของแรงงานต่างชาติ

2.6 เร่งรัดปราบปรามการล่อลวงละเมิดสิทธิเด็ก สตรี การล่อลวงหญิงและเด็ก การบังคับค้าประเวณี และโสเภณีเด็ก โดยให้รวมถึงผู้กระทำผิดและผู้สนับสนุนด้วย

2.7 ระดมเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนของทุกหน่วย ประสานการปฏิบัติเพื่อร่วมมือช่วยเหลือ ให้การสนับสนุนและประสานข้อมูลข่าวสารจากการสืบสวนให้สามารถจับกุมค้ายาในคดีต่าง ๆ ที่สำคัญ ๆ อย่างใกล้ชิดและจริงจัง

2.8 ระดมกำลังกวาดล้างอาชญากรรมในรูปแบบต่าง ๆ เป็นครั้งคราวตามสถานภาพอาชญากรรม และตามห้วงเวลาที่เหมาะสม และในคดีค้าเก่า เน้นการปรับปรุงเชิงรุกเพิ่มประสิทธิภาพ ในการติดตามจับกุม เพื่อกดดันให้ผู้ต้องหาตามหมายจับถูกดำเนินคดีตามกฎหมายอย่างเฉียบขาดทุกราย

2.9 เพิ่มมาตรการให้ความคุ้มครองและความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวต่างชาติ ในขณะที่ท่องเที่ยวในพื้นที่กรุงเทพมหานคร โดยการจัดสายตรวจตรวจตราป้องกันเหตุร้ายตาม

แหล่งสถานที่ท่องเที่ยว รวมทั้งเส้นทางที่นักท่องเที่ยวใช้สัญจรอยู่เสมอเพื่อลดอัตราการเกิดอาชญากรรมตลอดจนการรบกวนในรูปแบบต่าง ๆ ที่สร้างความเดือดร้อนรำคาญให้แก่นักท่องเที่ยว และเน้นการให้ความช่วยเหลือ โดยประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐบาล

2.10 กำจัด ระวังยับยั้ง ป้องกันการกระทำทุกประเภทที่กระทบกระเทือนต่อเสรีภาพและการดำรงชีพ อย่างสงบสุขในชีวิตประจำวันของประชาชน เช่น การแข่งขันรถ บนถนนสาธารณะ นักเรียนก่อเหตุทะเลาะวิวาท รวมทั้งความไม่ปลอดภัยในที่สาธารณะต่าง ๆ เป็นต้น

2.11 จัดหาและพัฒนา อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ ยานพาหนะ เครื่องมือสื่อสารที่ใช้ทันสมัยอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนนำระบบวิทยาการ และเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ ในการสืบสวนปราบปรามอาชญากรรมอย่างเหมาะสม

รูปแบบการจัดสายตรวจ

วรรณรัตน์ ศุภรักษ์ (2542, น. 28-38) ได้กล่าวในเรื่องรูปแบบการจัดสายตรวจไว้ในคู่มือแนวทางการบริหารและพัฒนางานป้องกันปราบปรามอาชญากรรม ที่จัดพิมพ์ขึ้นครั้งที่ 2 ไว้ว่า พื้นที่ของกรุงเทพมหานครนั้น มีความแตกต่างกันค่อนข้างมาก ทั้งสภาพความหนาแน่นของประชากร สภาพชุมชน สภาพพื้นที่รับผิดชอบ เส้นทางคมนาคม ตลอดจนสถานภาพอาชญากรรม ดังนั้น รูปแบบในการจัดสายตรวจของกองบัญชาการตำรวจนครบาลเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพควรมีการจัดสายตรวจประเภทต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมหรือปัจจัยดังกล่าวข้างต้น ซึ่งในแนวทางการจัดสายตรวจประเภทต่าง ๆ ของกองบัญชาการตำรวจนครบาล มีดังนี้

1. สายตรวจจรถยนต์

สายตรวจจรถยนต์เป็นสายตรวจที่มีความสำคัญมาก สามารถตรวจตราพื้นที่ได้กว่าสายตรวจประเภทอื่น โดยไม่มีข้อจำกัดเกี่ยวกับสภาพดินฟ้าอากาศ สามารถติดตั้งอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้สนับสนุนภารกิจของสายตรวจได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังใช้ในการกวดขันจับคนร้ายได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความปลอดภัย สำหรับกองบัญชาการตำรวจนครบาล สายตรวจจรถยนต์ นั้น มีหน่วยในสังกัดที่ได้จัดสายตรวจประเภทนี้ ได้แก่ สถานีตำรวจนครบาลทุกแห่ง ยกเว้น สถานีตำรวจนครบาล ที่มีพื้นที่รับผิดชอบในลำน้ำ จำนวน 4 แห่ง คือ สน.บวรมงคล สน.ปากคลองสาน และ สน.บางคอแหลม ซึ่งจะรับผิดชอบลำน้ำตั้งแต่บริเวณทิศเหนือสะพานพระราม 7 จนถึงลำน้ำทิศใต้สะพานพระราม 9 และ กองกำกับการสายตรวจจรถยนต์และรถจักรยานยนต์ กองบังคับการสายตรวจและปฏิบัติการพิเศษ ซึ่งจะเป็นหน่วยสายตรวจจรถยนต์ที่มีความพิเศษจากหน่วยงานอื่นเป็นรถยนต์ที่มีการควบคุมและสื่อสารด้วยระบบเทคโนโลยี สามารถแสดงดพิกัดตำแหน่งรถยนต์

สายตรวจในแผนที่ของศูนย์ควบคุม ที่เรียกว่าระบบ C³I (Control Command Communication and Information) ในปัจจุบันถือว่าเป็นระบบที่ทันสมัยสามารถลดขั้นตอนการสื่อสาร ตั้งแต่รับแจ้งเหตุทางหมายเลขโทรศัพท์ 191 ไปจนถึงเหตุที่ไปปรากฏหน้าจอคอมพิวเตอร์ ในรถยนต์สายตรวจ และเจ้าหน้าที่ดำเนินการจัดการกับเหตุเหล่านั้น

สายตรวจรถยนต์ของสถานีตำรวจนครบาลทั่วไป กำหนดให้เจ้าหน้าที่ตำรวจชั้นสัญญาบัตร ในตำแหน่ง รองสารวัตรป้องกันปราบปรามอาชญากรรม หรือตำแหน่งอื่นที่ได้รับมอบหมายทำให้ทำการในหัวหน้าตำรวจสายตรวจในการออกตรวจ ในพื้นที่รับผิดชอบ มีรหัสนามเรียกขานทางการสื่อสารว่า “2-0 (สองศูนย์)” เป็นผู้บังคับรถ มีรถยนต์ชนิดกระบะ 2 ตอน สีขาวดำ เป็นรถสายตรวจตระเวนออกตรวจในพื้นที่ และในขณะเดียวกันเป็นผู้ควบคุมสั่งการการปฏิบัติสายตรวจประเภทอื่น ๆ สายตรวจรถยนต์จะประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ตำรวจชั้นสัญญาบัตร ที่เรียกว่า “หัวหน้าสายตรวจ หรือ ร้อยเวร 2-0 เป็นผู้บังคับรถ 1 นาย พลขับ 1 นาย และพลประจำรถอีก 1 นาย รถยนต์จะต้องมีวิทยุสื่อสารประจำรถมีประสิทธิภาพในการรับ-ส่ง สามารถติดต่อกับศูนย์วิทยุได้ตลอดเวลา และจะต้องอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับการรักษาสถานที่เกิดเหตุและการให้บริการประชาชนไว้ประจำรถ ได้แก่ เครื่องดับเพลิง เครื่องเป่าเสียง เชือกกันที่เกิดเหตุ สเปร์ยกั้นความชื้น อุปกรณ์จับผู้ เป็นต้น ส่วนสายตรวจรถยนต์ของกองบัญชาการสายตรวจรถยนต์และรถจักรยานยนต์ หรือ รถยนต์สายตรวจ 191 หรือ รถยนต์สายตรวจ C³I นั้น เป็นหน่วยที่เสริมการตรวจของสถานีตำรวจท้องที่ จะเน้นการออกตรวจในพื้นที่เป้าหมายที่มีสถิติอาชญากรรมสูง หรือในบริเวณพื้นที่ที่มีการจัดประชุมสำคัญ จำนวนรถยนต์ที่ออกตรวจจะอยู่ระหว่าง 25-30 คัน สายตรวจรถยนต์ของหน่วยพิเศษนี้ มีความคล่องตัวสามารถปรับรูปแบบแผนการตรวจได้ง่ายตามนโยบายของผู้บังคับบัญชา หรือมีเอกภาพในการรวมกำลัง มีอุปกรณ์ที่ทันสมัย ทำให้สามารถตรวจสอบและติดตามผลการปฏิบัติงาน ได้ในระดับมาตรฐาน ลักษณะของตัวรถจะใช้รถยนต์นั่งส่วนบุคคล(รถเก๋ง) สีขาว และสีเทา ในปัจจุบันใช้วิธีการเช่าใช้จากบริษัทเอกชน ดังนั้นสีตัวรถอาจเปลี่ยนไปบ้างตามข้อสัญญา ส่วนลักษณะการแต่งกายและจำนวนผู้ปฏิบัติงานในรถจะแตกต่างจากสายตรวจรถยนต์ของสถานีตำรวจนครบาลทั่ว ๆ ไป กล่าวคือ “รถยนต์สายตรวจ 191” 1 คัน จะมีเจ้าหน้าที่ตำรวจ 2 นาย ทำหน้าที่พลขับ 1 นาย และคู่ตรวจอีก 1 นาย ทำหน้าที่พนักงานวิทยุ และเจ้าหน้าที่คอมพิวเตอร์ มีรูปแบบเป็นชุดสีน้ำเงิน

ข้อเสียของสายตรวจประเภทนี้ คือ ประสิทธิภาพจะลดลงเมื่อออกตรวจในสภาพพื้นที่ที่มีภาวะจราจรติดขัด การตรวจตราใน ตรอก ซอกซอย หรือถนนแคบ ๆ (วีรพล กุลบุตร, 2542, น. 12)

2. สายตรวจรถจักรยานยนต์

สายตรวจรถจักรยานยนต์ เป็นสายตรวจที่มีประสิทธิภาพสูงในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมในเขตเมืองและชุมชน เพราะมีความคล่องตัวในการเข้าไประงับเหตุ จะใช้รถจักรยานยนต์ขนาดไม่เกิน 150 ซี.ซี. เป็นยานพาหนะ มีเจ้าหน้าที่ตำรวจ 2 นาย เป็นพลขับ 1 นายและ คู่ตรวจอีก 1 นาย การเข้าไปถึงพื้นที่เกิดเหตุ หรือการตรวจในชุมชน ตรอก หรือถนนแคบ ๆ ทำได้ดีกว่าสายตรวจรถยนต์ ในแต่ละเขตพื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจนครบาลแห่งต่าง ๆ นั้น จะแบ่งเขตการตรวจออกเป็นส่วน ๆ ตามความเหมาะสมตามหลักการพิจารณาแบ่งเขตตรวจ และมักนิยมจัดสายตรวจรถจักรยานยนต์รับผิดชอบเขตตรวจตามที่ได้แบ่งไว้ นั้น เขตละ 1 คัน

การจัดสายตรวจรถจักรยานยนต์นั้น กองบัญชาการตำรวจนครบาล ได้ให้อิสระแก่สถานีตำรวจนครบาลต่าง ๆ ในการให้สายตรวจรถจักรยานยนต์ ตรวจแบบประจำเขตตรวจ หรือตรวจแบบหมุนเขตตรวจ การตรวจแบบประจำเขตตรวจ เป็นการให้สายตรวจรถจักรยานยนต์สายใดสายหนึ่งมีหน้าที่ในการตรวจในเขตที่มอบหมายนั้น ตลอดไป ข้อดีการตรวจแบบนี้ ทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจรถจักรยานยนต์ มีความชำนาญพื้นที่และรู้จักประชาชนในพื้นที่เขตตรวจเป็นอย่างดี การสร้างความสัมพันธ์กับประชาชนทำได้ง่าย การสังเกตสิ่งผิดปกติต่าง ๆ ในพื้นที่สายตรวจรถจักรยานยนต์จะมีความชำนาญมาก เมื่อได้รับแจ้งเหตุจะรู้จักสถานที่เกิดเหตุเป็นอย่างดีและสามารถเดินทางไปได้โดยเร็ว ส่วนการตรวจแบบหมุนเขตตรวจ โดยการกำหนดระยะเวลาให้สายตรวจจักรยานยนต์ ทำหน้าที่ตรวจในเขตใดเขตหนึ่งตามเวลาที่กำหนด และไปตรวจในเขตตรวจอื่น ที่กำหนดไว้ในช่วงเวลาที่เหลือตามที่กำหนดไว้ การหมุนเขตตรวจนี้ ข้อดีทำให้สายตรวจมีความรู้ในพื้นที่ของสถานีตำรวจนั้น ๆ สามารถมอบหมายให้ตรวจในเขตตรวจใดก็ได้ หากมีการสับเปลี่ยนคู่ตรวจหรือปฏิบัติหน้าที่เวรแทนกัน สามารถทำการตรวจได้ ส่วนข้อเสียของการตรวจแบบหมุนเขตตรวจ ทำให้สายตรวจไม่มีความชำนาญในพื้นที่เขตตรวจเท่าที่ควร การสร้างความสัมพันธ์หรือแสวงหาข้อมูลข่าวสารจากประชาชนทำได้ยากเนื่องจากสายตรวจรถจักรยานยนต์จะไม่มีเวรคั่นกับประชาชนเท่าใดนัก ซึ่งไม่สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องงานตำรวจชุมชนสัมพันธ์การไปถึงสถานที่เกิดเหตุอาจมีความล่าช้า เนื่องจากเจ้าหน้าที่สายตรวจจะต้องซักถามเส้นทาง การเดินทาง สำหรับข้อเสียในการตรวจแบบประจำเขต กล่าวคือ การให้สายตรวจรถจักรยานยนต์มีความรอบรู้และคุ้นเคยกับประชาชนในพื้นที่เขตตรวจในเขตตรวจหนึ่งมากจนเกินไป อาจทำให้สายตรวจเกิดความคุ้นเคยพื้นที่มากจนเกินไป และอาจไปสร้างอิทธิพลหรือ

เรียกร้องประโยชน์ที่มีควรได้ หรือมีผลกับการใช้ดุลยพินิจในการเข้าจับกุมตรวจค้นบุคคลต้องสงสัยได้

นอกจากการตรวจในเขตตรวจรับผิดชอบแล้ว ระหว่างปฏิบัติหน้าที่ เมื่อสายตรวจตรวจจักษยานยนต์ทราบเหตุ หรือ อาชญากรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ จะเป็นหน่วยแรกที่รีบเดินทางไปยังสถานที่เกิดเหตุ หากเป็นสถานที่เกิดเหตุที่มีพยานหลักฐานทางการสอบสวน จะต้องทำหน้าที่รักษาสถานที่เกิดเหตุมิให้พยานหลักฐานต่าง ๆ เสียหายหรือสูญหาย หรือในเหตุอื่น ๆ ที่มีประชาชนแจ้งเหตุ จะต้องเดินทางเข้าไป พิจารณาและตัดสินใจแก้ไขปัญหา หากพบกับคนร้ายที่มีผู้เสียหายชี้และยืนยันการกระทำผิดและให้จับกุม เจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจจักษยานยนต์ ก็จะต้องทำหน้าที่จับกุม หรือสามารถเจรจาไกล่เกลี่ยได้ ก็สามารถดำเนินการได้ หรืออาจจะได้รับคำสั่งให้ติดตามพยาน หรือ ทำกิจกรรมใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานในหน้าที่ในเขตการตรวจนั้น ตามที่มีผู้สั่งการก็ได้

หลักสำคัญของสายตรวจจักษยานยนต์ รับแนวคิดจากทฤษฎีการบังคับใช้กฎหมาย ดังนั้น รูปแบบของรถสายตรวจจักษยานยนต์ จะมีลักษณะที่บ่งบอกเป็นรถสายตรวจของตำรวจชัดเจน มีสีที่แตกต่างไปจากรถจักษยานยนต์โดยทั่วไป บริเวณหน้าที่มีกำบังลมทำด้วยพลาสติกใส มีข้อความปรากฏว่า ชื่อสถานีตำรวจและรหัสเขตตรวจ ลักษณะการแต่งกายของเจ้าหน้าที่สายตรวจจักษยานยนต์ ก็เช่นกัน จะแต่งกายด้วยเครื่องแบบที่ดูเรียบร้อยมีระเบียบ มีอุปกรณ์เครื่องใช้จำเป็นติดตัวอย่างเป็นระเบียบ ได้แก่ สายรองรับอุปกรณ์ ทำด้วยผ้าร่มหรือหนังสีดำใช้สำหรับคล้องหรือรองรับอุปกรณ์ปฏิบัติงานต่าง ๆ อาทิ อาวุธปืน กระสุนสำรอง กุญแจมือ กระบอง ไฟฉาย มีซองใส่สีดำ เป็นระเบียบ และในการตรวจเวลากลางคืน จะมีเสื้อสะท้อนแสงสีดำตามแบบที่กองบัญชาการตำรวจนครบาลกำหนดทับเสื้อเครื่องแบบเป็นการป้องกันอุบัติเหตุและให้ตำรวจสายตรวจจักษยานยนต์เห็นเด่นชัดในระยะไกล หรือเรียกว่า Show of Force

3. สายตรวจเรือ

เนื่องจากเขตพื้นที่ปกครองของบางสถานีตำรวจรับผิดชอบลำน้ำ และไม่สามารถใช้สายตรวจประเภทอื่น ๆ ได้ จึงมีความจำเป็นต้องมีสายตรวจประเภทนี้ขึ้น เพื่อตระเวนตรวจไปในลำน้ำ เช่นเดียวกับการตรวจบนถนนหนทาง สายตรวจเรือนี้สามารถให้บริการกับประชาชนหรือช่วยเหลือในกรณีเรือประสบอุบัติเหตุ สถานีตำรวจที่ใช้สายตรวจประเภทนี้ได้แก่ สน.บางโพ สน.บวรมงคล สน.ปากคลองสาน และ สน. บางคอแหลม

ลักษณะของเรือที่ใช้เป็นยานพาหนะสายตรวจประเภทนี้ มีลักษณะของเรือที่เป็นท้องแบนมีเครื่องยนต์ และมีอุปกรณ์ประจำเรือ เจ้าหน้าที่สายตรวจของเรือแต่ละลำ มี 4 นาย

ประกอบด้วย ผู้ขับขี่ ซึ่งได้รับอนุญาตถือท้ายเรือ 1 นาย ผู้ควบคุมเรือ 1 นาย และเจ้าหน้าที่ประจำเรือ 1 นาย การแต่งกายของ ผู้ขับขี่และผู้ควบคุมเรือจะมีลักษณะเช่นเดียวกับการแต่งกายของสายตรวจโดยทั่วไป แต่อาจสวมเสื้อชูชีพในการออกปฏิบัติหน้าที่

4. สายตรวจรถจักรยาน

เป็นการใช้รถจักรยานสองล้อ เป็นยานพาหนะ เหมาะสำหรับพื้นที่การตรวจที่ไม่มี ความเหมาะสมกับ สายตรวจรถยนต์ และรถจักรยานยนต์ และมีพื้นที่มากกว่าสายตรวจเดินเท้า จะกระทำได้ เช่น บริเวณพื้นที่จัดการประชุมขนาดใหญ่ การจัดงานแสดงสินค้า สวนสาธารณะ หมู่บ้านจัดสรร ลักษณะของรถจักรยาน ควรมีสมรรถนะที่แข็งแรงและแตกต่างจากลักษณะของรถจักรยานโดยทั่วไป เพื่อให้เห็นภาพของความเข้มแข็ง ในปัจจุบันควรใช้รถจักรยานชนิดเสือภูเขา (Mountain Bike) ส่วนการแต่งกายอาจปรับเปลี่ยนให้เป็นชุดที่ผ่อนคลายจากเครื่องแบบชุดรักษาการณณ์แต่ควรมีอุปกรณ์เครื่องใช้ที่จำเป็นในการปฏิบัติงานให้ครบถ้วน

สายตรวจรถจักรยานนับว่ามีความสำคัญเพราะสามารถตรวจตราครอบคลุมพื้นที่ ได้กว้างขวางรวดเร็วกว่าสายตรวจเดินเท้า และที่สำคัญ ประหยัด มีความเงียบ ไม่มีมลพิษ (วีรพล กลุบุตร, 2542, น. 13)

5. สายตรวจเดินเท้า

สายตรวจเดินเท้า มีความเป็นจำเป็นและเหมาะสมอย่างยิ่ง โดยเฉพาะย่าน ศูนย์การค้า ย่านธุรกิจ สถานีขนส่ง และแหล่งชุมชนที่มีประชาชนอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น ซึ่งวิธีการตรวจด้วยสายตรวจเดินเท้า จะก่อให้เกิดประโยชน์ เพื่อเป็นการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม เพื่อสร้างความใกล้ชิด ความอุ่นใจ ให้กับประชาชนที่พบเห็น เพื่อให้ความช่วยเหลือ และแนะนำ ตลอดจนบริการประชาชนได้อย่างรวดเร็วในบริเวณที่สายตรวจเดินเท้า ออกตรวจตรา หวังผลในการประชาสัมพันธ์ และแสวงหาความร่วมมือจากประชาชน

แนวทางในการปฏิบัติของสายตรวจเดินเท้า

ออกตรวจตามแผนการตรวจ โดยให้ลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐานในสมุดประจำจุดต่าง ๆ ตามที่กำหนด ในแผนการตรวจ ควรกำหนดขอบเขตความรับผิดชอบของสายตรวจเดินเท้า ให้มีพื้นที่รับผิดชอบแน่นอน สามารถทำให้ผู้ปฏิบัติรู้และเข้าใจขอบเขตความรับผิดชอบของตนได้ และเพื่อให้ผู้บังคับบัญชาสามารถตรวจสอบประสานการปฏิบัติได้ โดยกำหนดของเขตความรับผิดชอบตามสภาพพื้นที่แต่ละ สน. เช่น

- กำหนดตามแนวนอน บริเวณย่านศูนย์การค้า ย่านธนาคาร หรือจำนวนชั้นของพื้นที่ที่จะควบคุมอาชญากรรมได้ อาทิ จำนวนชั้นของสถานีรถไฟฟ้า รถใต้ดิน จำนวนชั้นของอาคารสูง ฯลฯ

- แผนการตรวจสอบสายตรวจของเดินเท้าควรกำหนดหน้าที่ และหลักการติดต่อประสานงาน เมื่อมีภารกิจพิเศษด้วยเช่น สนับสนุนในเส้นทางเสด็จ การก้าวสกดจับ

- การออกแผนให้สายตรวจเดินเท้ารับผิดชอบบริเวณใด อาจไม่จำเป็นต้องให้ตรวจทุกจุด อาจมีการเน้นหนักจุดที่มีผลต่อการป้องกันอาชญากรรม เช่น ศูนย์การค้าควรมีการตรวจเน้นชั้นที่มีธนาคาร ร้านค้าอัญมณี สถานที่แลกเปลี่ยนเงินตรา ตรวจลานสวนสนุก ห้องน้ำ ป้องกันเหตุยาเสพติด ฯลฯ

การตรวจของสายตรวจเดินเท้า ระหว่างการเดินตรวจ ควรดำเนินการ ดังนี้-

1. สังเกต ตรวจตรา บุคคลแลยานพาหนะต้องสงสัย
2. ประชาสัมพันธ์ เยี่ยมเยียนประชาชน ที่อยู่ในเขตรับผิดชอบ
3. หาข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับบุคคล และข้อมูลท้องถิ่นในบริเวณที่รับผิดชอบตลอดจนข้อมูลการเกิดอาชญากรรมในพื้นที่นั้น ๆ

4. ย่านศูนย์การค้า สถานีขนส่ง ให้ประสานการปฏิบัติกับเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยของสถานที่นั้น ๆ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม

5. จะต้องมีเอกสารรายงานผลการปฏิบัติหน้าที่ ตามข้อที่กล่าวมาข้างต้นเสนอผู้บังคับบัญชาทุกวัน

เทคนิคของสายตรวจเดินเท้า

1. การตรวจของสายตรวจเดินเท้าต้องสลับทิศทางการเดินตรวจ และปรากฏตัวในท่าทางที่สุภาพที่เรียบร้อย

2. ต้องเป็นคนช่างสังเกต และจดจำ เมื่อพบเห็นสิ่งที่จะต้องสงสัยก็ให้รีบทำการตรวจสอบพร้อมแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาทราบ

3. อุปกรณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ ต้องหมั่นตรวจสอบให้มีพร้อมที่จะใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ได้ตลอดเวลา อย่างมีประสิทธิภาพ

4. การรักษาท่าทางที่สง่างามเป็นสิ่งสำคัญ เครื่องแต่งกายให้ถูกต้องตามแบบสะอาดเรียบร้อยการเดินทางต้องสุขุม สำนวน รวมทั้งการใช้คำพูดใช้ให้เหมาะสม ควรตระหนักว่าประชาชนที่เข้าไปพุดจาด้วยเป็นเสมือนผู้รับบริการจากสายตรวจ ตัวสายตรวจเดินเท้าเป็นผู้ให้บริการ

แนวทางการปฏิบัติงานป้องกันปราบปราม กองบังคับการตำรวจนครบาล 7

กองบังคับการตำรวจนครบาล 7 ได้กำหนดทิศทางการปฏิบัติงานป้องกันปราบปรามอาชญากรรม โดยกำหนดแนวทางการปฏิบัติงานป้องกันปราบปรามอาชญากรรมของสายตรวจไว้ในคำสั่งกองบังคับการตำรวจนครบาล 7 ที่ 405/2549 เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานด้านป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ลงวันที่ 30 พฤศจิกายน 2549 ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

การอบรมปล่อยแถวสายตรวจ

1. ตรวจระเบียบวินัยของตำรวจ การแต่งกาย การชี้แจงข้อราชการ นโยบายการดำเนินงาน

2. ตรวจอาวุธปืน คุญแจมือ วิทยุสื่อสาร ยานพาหนะ ให้อยู่ในสภาพการใช้งานได้

3. ตรวจสอบอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการใช้งาน ไฟฉาย เสื้อสะท้อนแสง กระบอง เสื้อกันฝน

4. ทบทวนการใช้อาวุธปืนตามหลักยุทธวิธี อยู่เสมอก่อนออกปฏิบัติหน้าที่

5. ส่งมอบข้อมูลอาชญากรรม หรือข้อมูลที่น่าสนใจ ระหว่าง 2-0 ผลัดเก่า และผลัดใหม่ และชี้แจงเหตุที่เกิดขึ้นในรอบ 8 ชม. ที่เข้าเวรให้สายตรวจทุกนายทราบ

6. ก่อนออกปฏิบัติหน้าที่ 2-0 ต้องตรวจสอบห้องควบคุมผู้ต้องหาทุกครั้ง อย่างน้อย 2 รอบ

7. สายตรวจเมื่อได้รับแจ้งเหตุให้รีบไปยังสถานที่เกิดเหตุโดยเร็ว ทั้งนี้ให้เป็นไปตามความเหมาะสมของสถานที่เกิดเหตุ เมื่อไปถึงที่เกิดเหตุแล้วให้แจ้งวิทยุให้ศูนย์วิทยุทราบทุกครั้ง และเมื่อดำเนินการแล้วเสร็จ หรือได้ดำเนินการไปอย่างไรเกี่ยวกับเหตุที่ได้รับแจ้ง ให้รีบแจ้งผลการดำเนินการให้ศูนย์วิทยุทราบโดยทันที

1. การตั้งจุด ว. 43-4

ขั้นตอนการปฏิบัติ

1. กำหนดจุดล่อแหลม สถานที่เปลี่ยว ที่เกิดเหตุบ่อยครั้ง และห้วงเวลาที่เหมาะสมในการตั้งจุด ว.43 – 4

2. ตั้งจุด ว.43-4 ตามยุทธวิธีรวมทั้งใช้ความสังเกต ช่างสงสัย และใช้ความละเอียดรอบคอบในการตรวจค้น เน้นความปลอดภัย

3. ไม่ใช้กำลังเกินความจำเป็น (2-3 นาย / จุด)

4. เน้นเส้นทางที่คนร้ายใช้เป็นเส้นทางในการก่อเหตุ หรือหลบหนี

5. ควรหมุนเวียนจุดที่ตั้ง อย่าตั้งจุดเดียวซ้ำ ๆ กันหลายครั้ง

6. ไม่ควรใช้เวลาในการตั้ง เกิน 30 นาที / ครั้ง

7. แบ่งหน้าที่กัน ใครค้น ใครคุ้มกัน ตามยุทธวิธี

8. เคารพสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ควรใช้ความสุภาพ

2. การ ว.10 ประจำจุด

ขั้นตอนการปฏิบัติ

1. ปรากฏกายให้เห็นเด่นชัด
2. ช่างสังเกต ช่างสงสัย หากพบผู้สงสัยให้ตรวจค้น
3. ประชาสัมพันธ์ แนะนำประชาชน ในเรื่องการป้องกันอาชญากรรม
4. แสวงหาข้อมูลด้านอาชญากรรม จากประชาชน

3. การจัดระเบียบเด็ก และเยาวชน หลัง 22.00 น. “ร่วมดูแลวัยใส ให้ปลอดภัยหลัง 4 ทุ่ม”

ขั้นตอนการปฏิบัติ

1. ปฏิบัติกับเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี ที่จับกลุ่มมั่วสุม
2. สถานที่ ร้านเกม สวนหย่อม สวนสาธารณะ ร้านอินเทอร์เน็ต สถานบริการและอื่น ๆ
3. หากพบให้นำตัวมา สน.ฯ บันทึกแบบฟอร์มส่ง พงส.พร้อมกับลงประจำวันเป็น

หลักฐานติดต่อผู้ปกครองมารับตัว

4. หากพบเด็กหลัง 4 ทุ่ม ในร้านเกม ร้านอินเทอร์เน็ต ให้จับกุมเจ้าของร้าน หรือผู้ดูแลในข้อหา “บังคับ ชู้เชิญ ชักจูง ส่งเสริม หรือยินยอมให้เด็กประพฤติเลี้งต่ออากรกระทำผิด” ตาม พ.ร.บ.คุ้มครองเด็ก 2546 ม.26 (3) มีโทษตาม ม.78 จำคุกไม่เกิน 3 เดือน ปรับไม่เกิน 30,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (ฟ้องศาลเด็กฯ)

- ทั้งนี้ให้นำตัวเด็ก หรือเยาวชน ส่ง พงส.ในฐานะพยาน และติดต่อผู้ปกครองมารับตัว

4. การป้องกันเหตุ 600 (เหตุนักเรียนตีกัน)

ขั้นตอนการปฏิบัติ

1. สสำรวจข้อมูลสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ และวางแผนป้องกันล่วงหน้า
2. กำหนดจุด หรือสถานที่ล่อแหลมต่อการเกิดเหตุทะเลาะวิวาท เพื่อดำเนินการตรวจค้นอาวุธ และวัตถุเทียมอาวุธ หรือตั้งจุดตรวจค้นร่วมกับครูอาจารย์อย่างต่อเนื่อง
3. กวดขันจับกุมการพกพาอาวุธ และทำการตรวจค้นทั้งในและนอกสถานศึกษา
4. กวดขันร้านค้า และแหล่งจำหน่ายอาวุธ
5. จัดสายตรวจให้ ว.10 ให้เห็นเด่นชัดในจุดที่เกิดเหตุบ่อย
6. ให้ใช้ความละมุนละม่อม และหลีกเลี่ยงความรุนแรงเท่าที่จำเป็น และควรดำเนินคดีทุกข้อหา เพื่อให้เกิดความเกรงกลัว

7. พบเห็นนักเรียนจับกลุ่มให้เข้าไปสลายกลุ่มให้กลับบ้าน
8. ตรวจสอบโดยละเอียดหากพบว่ารวมกลุ่มเพื่อเตรียมก่อเหตุ
9. ให้รีบไปที่เกิดเหตุโดยเร็ว ปฏิบัติด้วยความรอบคอบ
10. แยกแยะว่ามีกลุ่มใดบ้าง ใครเป็นหัวหน้ากลุ่ม
11. ประชาสัมพันธ์ ครูอาจารย์ฝ่ายปกครองหากพบสิ่งผิดปกติให้รีบรายงานเพื่อ

ตรวจสอบโดยตรง

5. การ ว.4 เดินเท้าชุมชน, ย่านการค้า

ขั้นตอนการปฏิบัติ

1. ให้มีการตรวจสอบพื้นที่สายตรวจเดินเท้า หรือสายตรวจเขต ตามแหล่งชุมชน หรือ ย่านการค้า
2. ให้มีการตรวจค้นบุคคล หรือยานพาหนะต้องสงสัยด้วย เพื่อเป็นการเฝ้าระวัง
3. ประชาสัมพันธ์การป้องกันเหตุ แจกเอกสารแผ่นพับ และรวบรวมข้อมูลการรับแจ้งเหตุที่เกิดขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการจัดแผนการตรวจ
4. ติดสติ๊กเกอร์ประชาสัมพันธ์หมายเลขโทรศัพท์ของ สน. ในการรับแจ้งเหตุด้วย
5. พบปะพูดคุยกับประชาชนเพื่อรับฟังข้อมูลข่าวสาร
6. เดินเท้าตามชุมชน อย่างน้อยเขตตรวจละ 1 ชุมชน ต่อผลัด
7. ปฏิบัติให้ต่อเนื่อง เพื่อสร้างความประทับใจ และความคุ้นเคย
8. เก็บข้อมูลอาชญากรรม หรือปัญหานำเสนอผู้บังคับบัญชา
9. แนะนำประชาชนเกี่ยวกับการป้องกันอาชญากรรมด้วยตนเอง
10. ใช้วาจาสุภาพ อ่อนน้อมถ่อมตน มีความจริงใจ
11. ว.4 ปิดล้อมตรวจค้น เพื่อพบบุคคลและสิ่งของผิดกฎหมาย

ขั้นตอนการปฏิบัติ

11.1 หาข่าวเพื่อกำหนดเป้าหมายในการปิดล้อมตรวจค้น กรณีเป็นที่รโหฐาน ให้เตรียมหมายค้นไว้ล่วงหน้า

- 11.2 อย่าใช้กำลังสายตรวจทั้งหมด จะทำให้พื้นที่เปิดอาจเกิดเหตุขึ้นได้
- 11.3 เน้นที่พักคนงานก่อสร้าง, สวนสาธารณะ หรือชุมชนในพื้นที่
- 11.4 ประสานข้อมูลกับฝ่ายสืบสวน หรือฝ่ายจราจรด้วย

6. การยึดรถต้องสงสัย

ขั้นตอนการปฏิบัติ

1. หลัก 3 ประการในการตรวจยึด

- หน้าใจร : คนขับ, คนซ้อน มีลักษณะ หรือการแต่งกายคล้ายคนร้าย
- รถใจร : อุปกรณ์ไม่ครบ, ไม่ติดแผ่นป้าย หรือใช้วัสดุปิดบังแผ่นป้ายทะเบียนไว้
- วัยใจร : ช่วงอายุ 16 – 35 ปี
- รถใจร ก็คือ รถที่เห็นผิดไปจากมาตรฐาน เช่น ไม่ติดแผ่นป้าย ดัดแปลงสภาพรถ
- หน้าใจร ก็คือ บุคลิกไม่น่าไว้วางใจ มีพิรุณ ผิดสังเกต ลักษณะเหมือนคนตึกยา

2. มุ่งคุณภาพ อย่าคำนึงปริมาณ

3. จัดการถ่ายรูปปรถ และคนขับ/ คนซ้อน ไว้อย่างเป็นทางการระบบสามารถตรวจสอบได้

รถต้องสงสัย หมายถึง รถที่สงสัยว่าเป็นรถที่ใช้ในการกระทำความผิด หรือมีไว้เพื่อ

ข้อสังเกตตัวรถ

- ไม่ติด ปิดบัง หรือแก้ไขส่วนหนึ่งส่วนใดของแผ่นป้ายทะเบียน
- ไม่มีสำเนาคู่มือจดทะเบียนรถติดตัวในขณะขับขี่ หรือไม่สามารถแสดงความเป็นเจ้าของรถในขณะนั้นได้

- มีร่องรอยแก้ไขหมายเลขเครื่อง หมายเลขตัวถัง หรือดัดแปลงสภาพรถให้ผิดแปลกไปจากเดิม

- รุกฎูแจสดาร์ทมีร่องรอยถูกงัด หรือต่อสายตรง

การดำเนินการกับรถต้องสงสัยและผู้ขับขี่

- ตรวจสอบจากศูนย์วิทยุलयฟ้าว่าเป็นรถที่มีการแจ้งหายไว้หรือไม่
- ตรวจสอบชื่อ ที่อยู่ เจ้าของรถ/ผู้ครอบครอง กับศูนย์วิทยุलयฟ้า เมื่อได้ข้อมูลแล้วให้ตรวจสอบหมายเลขโทรศัพท์ของเจ้าของรถหรือผู้ครอบครองรถจาก 1133

- โทรศัพท์ถามเจ้าของหรือผู้ครอบครองว่ารถถูกโจรกรรมไปหรือไม่
- ประสานเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนถ่ายรูปทำประวัติ ลงสมุดยึดรถต้องสงสัย ส่ง พงส.
- ตรวจเอกสารประจำรถให้ละเอียด สี หมายเลขทะเบียน หมายเลขรถ
- ใบขับขี่ สำเนาทะเบียนรถ บัตรประจำตัวผู้ขับขี่ ผู้ซ้อน ตรวจทั้งรถทั้งคน และ

คำนึงถึงความปลอดภัยทุกครั้งที่ตรวจค้นให้มีผู้คุ้มกัน

7. การจับกุมบุคคลต่างด้าว

การตรวจเอกสารประจำตัวบุคคลต่างด้าว มีเอกสาร

- หนังสือเดินทาง (passport)
- เอกสารที่ใช้แทนหนังสือเดินทาง (travel document)
- หนังสือผ่านแดน (border pass)
- การตรวจลงตรา (visa)
- รูปรอยตราต่าง ๆ ในหนังสือเดินทาง

การตรวจหนังสือเดินทาง

มีหนังสือเดินทางหรือไม่

- หนังสือเดินทาง หรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทางหรือหนังสือผ่านแดนไม่มีเอกสารการเดินทาง ข้อหา “เป็นบุคคลต่างด้าวเดินทางเข้ามา และอยู่ในราชอาณาจักรไทยโดยไม่ได้รับอนุญาต” (หลบหนีเข้าเมือง)

การตรวจหนังสือเดินทาง

- เป็นเอกสารการเดินทางจริง หรือปลอม ถ้าปลอม
 - ข้อหา ปลอมและใช้เอกสารปลอม และข้อหาหลบหนีเข้าเมือง
 - มีรอยตราประทับขาเข้า หรือไม่ ถ้าไม่มี ข้อหา ไม่เดินทางเข้ามาตามช่องทางที่กำหนด -ไม่ยื่นรายการตามแบบที่กำหนด-ไม่ผ่านการตรวจขออนุญาตของพนักงานเจ้าหน้าที่

- อยู่ในราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับอนุญาต อยู่เกินกำหนดอนุญาต

- ข้อหา เป็นบุคคลต่างด้าวเดินทางเข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรโดยการอนุญาตสิ้นสุด

แนวทางการตรวจสอบการทำงานของคนต่างด้าว

ทำงานโดยไม่ได้รับอนุญาต(ไม่มีใบอนุญาตทำงาน)

- กรณีทำงานในอาชีพต้องห้ามตาม พ.ร.บ.การทำงานคนต่างด้าว พ.ศ. 2521

- มีความผิด ม.37(1) ประกอบ ม.75 แห่ง พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ.2522

- มีความผิด ม.6 ประกอบ ม.33 แห่ง พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ.2522

- กรณีอาชีพทั่วไป

- มีความผิด ม.37(1) ประกอบ ม.75 แห่ง พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ.2522

- มีความผิดตาม ม.7 ประกอบ ม.34 แห่ง พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ.2522

ทำงานโดยได้รับอนุญาต(มีใบอนุญาตทำงาน)

- กรณีทำงานไม่ตรงกับเนื้องาน หรือสถานที่ทำงานซึ่งระบุไว้ในบัตรอนุญาต

- มีความผิด ตาม ม.37(1) ประกอบ ม.75 แห่ง พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ.2522
- มีความผิด ตาม ม.21 ประกอบ ม.38 แห่ง พ.ร.บ.การทำงานของคนต่างด้าว

พ.ศ. 2521

- กรณีทำงานโดยไม่พกบัตรอนุญาตทำงาน
- มีความผิด ตาม ม.18 ประกอบ ม.35 แห่ง พ.ร.บ.การทำงานของคนต่างด้าว

พ.ศ.2521

นายจ้าง

- รับคนต่างด้าวไม่มีใบอนุญาตเข้าทำงาน หรือรับคนต่างด้าวเข้าทำงานที่มีลักษณะ และเงื่อนไขแตกต่างจากใบอนุญาต

- มีความผิด ม.22 ประกอบ ม.39 แห่ง พ.ร.บ.การทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.2521
- รับ หรือย้ายคนต่างด้าวทำงานนอกจากที่ระบุไว้ในใบอนุญาตแล้วไม่แจ้งเจ้า

พนักงาน

- มีความผิด ม.23 ประกอบ ม.40 แห่ง พ.ร.บ.การทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.2521

แรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย

สัญชาติพม่า ลาว กัมพูชา

- ในระบบควบคุมตาม มติคณะรัฐมนตรี

กรณีผิดเงื่อนไข เช่น ออกนอกพื้นที่ ทำงานนอกจากที่กำหนดไว้ ไม่พกบัตร อนุญาตทำงานไม่พกหนังสือ ตม.69 หรือไม่สามารถแสดงเอกสารต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้

- ให้ควบคุมตัวนำส่ง สตม. หรือด่าน ตม.ใกล้เคียง ส่งกลับออกนอก ราชอาณาจักรโดยมีต้องดำเนินคดีแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย

- นอกกระบวนการควบคุมของทางราชการ

กรณีแรงงานต่างด้าว พม่า ลาว กัมพูชา ให้ส่งตัวให้ สตม. หรือด่าน ตม.ใกล้เคียง ส่งกลับออกนอกราชอาณาจักรโดยมีต้องดำเนินคดี

- กรณีสัญชาติอื่น ให้ดำเนินคดี ตาม พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ.2522 และ พ.ร.บ. การทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.2521

สำหรับการจับกุม นายจ้าง ผู้ประกอบการ ผู้ให้ที่พักพิง หรือผู้นำพา คนต่างด้าวเข้า เมือง โดยผิดกฎหมาย ให้ดำเนินการดังนี้

1. ผู้นำพา คือ บุคคลที่นำ หรือพาหรือกระทำด้วยประการใด ๆ ให้คนต่างด้าวซึ่งอยู่ นอกราชอาณาจักร หลบหนีเข้ามาในราชอาณาจักรโดยไม่ผ่านการตรวจ อนุญาตของพนักงาน

เจ้าหน้าที่ ไม่ว่าจะผู้นำ หรือพา เข้ามาจะเป็นบุคคลใดก็ตาม ย่อมมีความผิด ตาม ม.63 แห่ง พ.ร.บ. คนเข้าเมือง พ.ศ.2522

2. ผู้ให้ที่พักพิง คือ บุคคลที่ให้ที่พักพิงอาศัย ซ่อนเร้น หรือช่วยด้วยประการใด ๆ แก่ คนต่างด้าวที่หลบหนีเข้าเมือง เพื่อให้พ้นจากการจับกุม ซึ่งเป็นความผิดตาม ม.64 แห่ง พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ.2522 (หากเข้ามาโดยถูกต้อง ไม่ผิดตามมาตรานี้)

3. นายจ้าง คือ บุคคลซึ่งรับคนต่างด้าว ไม่มีใบอนุญาตทำงานเข้าทำงานซึ่งเป็นการผิดตาม ม.21 ประกอบ ม.39 แห่ง พ.ร.บ.การทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.2521 ทั้งนี้ผู้ที่รับคนต่างด้าวเข้าทำงานไม่ว่าจะเป็นผู้ใดก็ตาม ต้องตรวจสอบให้ดีเสียก่อนว่าบุคคลต่างด้าวที่รับเข้าทำงานนั้น ๆ มีใบอนุญาตทำงานหรือไม่ และตรงกับงานตามประเภท หรือสถานที่ที่ระบุไว้ในใบอนุญาตทำงานหรือไม่

ขั้นตอนการตรวจบัตรประจำตัวคนต่างด้าว สัญชาติ พม่า ลาว กัมพูชา

1. กรณีมีบัตรประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทย (บัตรฯ สีชมพู) (ตัวอย่าง ภาคผนวก ก.)

1.1 ตรวจบัตรประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทย (บัตรฯ สีชมพู) ให้ตรวจดูวันบัตรหมดอายุถ้าหมดอายุให้ดำเนินการจับกุม

1.2 ตรวจดูบัตรด้านหลัง ดูสถานที่ทำงาน อยู่ในเขตจังหวัดใด ถ้าออกนอกเขตจังหวัดต้องได้รับอนุญาตจากผู้ว่าราชการจังหวัด หรือจากส่วนกลาง ถ้าไม่มีให้ดำเนินการจับกุม

2. กรณีไม่มีบัตรประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทย (บัตรฯ สีชมพู) (ตัวอย่าง ภาคผนวก ข. และ ค.)

3. ให้ตรวจดูจากแบบรับรองรายการทะเบียนประวัติ (ทร.38/1) และใบเสร็จรับเงินของกรมจัดหางานกระทรวงแรงงาน ต้องเป็นจริงเท่านั้น ตรวจดูเลขประจำตัวคนต่างด้าว 13 หลัก, ชื่อ

4. มีใบอนุญาตทำงาน (work permit) (บัตรใบอนุญาตฯตัวหนังสือสีเขียว) ต้องประกอบด้วยหนังสือผ่านแดนชั่วคราว (temporary passport) ซึ่งมีการประทับวีซ่ามีเฉพาะสัญชาติลาว กัมพูชา

8. การตรวจธนาคาร, ร้านค้าทอง

หลักทฤษฎีการบังคับใช้กฎหมาย : การปรากฏตัวของตำรวจย่อมมีผลในการยับยั้งผู้มีแนวโน้มที่จะประกอบอาชญากรรม เพราะความเกรงกลัวว่าจะถูกจับกุม ตำรวจสายตรวจต้องแต่งเครื่องแบบ รถสายตรวจควรมีลักษณะเห็นชัดเจนได้ง่าย การปรากฏตัวของตำรวจและการ

กระจายกำลังให้ครอบคลุมพื้นที่ จะช่วยป้องกันอาชญากรรมโดยลดช่องโอกาสที่จะก่ออาชญากรรมขึ้น ทั้งนี้ยุทธวิธีตำรวจภายใต้แนวทฤษฎีบังคับใช้กฎหมาย ได้แก่-

1. การวางยามเฝ้าจุดสำคัญต่าง ๆ เช่นธนาคาร, ร้านค้าทอง
2. การตรวจท้องที่
3. การตั้งจุดตรวจค้น

ขั้นตอนการปฏิบัติ

1. สำรวจธนาคาร, ร้านค้าทอง ภายในเขตรับผิดชอบ แล้ววางแผนจุดตรวจให้ครบทุกแห่ง
2. จัดสายตรวจเดินเท้า (ยามจุด) โดยให้มีรัศมีการตรวจครอบคลุมที่ตั้งธนาคาร ร้านค้าทอง (2-3 แห่ง / นาย)
3. สังเกตรถต้องสงสัยที่จอดอยู่บริเวณใกล้เคียงโดยเฉพาะรถไม่ติดแผ่นป้าย / ปิดบังป้ายทะเบียน
4. กำหนดให้ 2-0 และสายตรวจเขตมาตรวจโดยลงลายมือชื่อไว้ในสมุดตรวจ อย่างน้อย 3 ครั้ง/ผลัด
5. กำหนดให้สายตรวจเขต ว.10 ประจำจุดหน้าธนาคาร, ร้านค้าทอง ในช่วงใกล้ปิดทำการ
6. ให้ตั้งจุด ว.43 – 4 ใกล้เคียงธนาคาร, ร้านค้าทอง เพื่อเป็นการป้องปรามเหตุ
7. กำหนดให้สายตรวจเดินเท้าออก ว.4 รอบ ๆ ที่ตั้งของธนาคาร, ร้านค้าทอง และตรวจป้องกันเหตุ 111, 121 ในบริเวณใกล้เคียง

3. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมพบงานวิจัยที่สามารถนำมาเทียบเคียงกับเรื่องที่ได้ศึกษาได้ดังต่อไปนี้

จักรกริสน์ โฉสูงเนิน (2545, น. บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่สายตรวจรถจักรยานในกองบัญชาการตำรวจนครบาล” ผลการศึกษาสรุปได้ว่า เจ้าหน้าที่สายตรวจรถจักรยานในกองบัญชาการตำรวจนครบาลส่วนใหญ่เคยปฏิบัติหน้าที่อื่นมาก่อน มาปฏิบัติหน้าที่สายตรวจรถจักรยานโดยได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชา อุปกรณ์การปฏิบัติหน้าที่ได้รับการจัดหาพาหนะโดยทางราชการ ส่วนวิทยุสื่อสาร อาวุธปืนและเครื่องกระสุน

ป็น จัดซื้อเอง พบปัญหาด้านวัสดุอุปกรณ์ บุคลากร การบริหารจัดการ และงบประมาณ เป็น ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ของสายตรวจรถจักรยาน ตามลำดับ ปัญหาเกี่ยวกับเครื่อง แต่งกายไม่คล่องตัว ไม่เหมาะสมกับภูมิอากาศ จักรยานที่ใช้ไม่มีคุณภาพ ขาดความน่าเชื่อถือ กำลังพลไม่เพียงพอ ขาดงบประมาณ สวัสดิการ การควบคุมบังคับบัญชาไม่เป็นเอกภาพ แผนการ ตรวจไม่เหมาะสม รวมทั้งผู้บังคับบัญชาไม่ให้ความสำคัญเท่าที่ควร

จักรกฤษ เครือสุนทรวานิช (2540, น. บทคัดย่อ) ได้ทำงานวิจัยเรื่อง “ความรู้และ ความตระหนักของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม : ศึกษา เฉพาะกรณีกองบังคับการตำรวจพระนครบาลเหนือ” ผลการศึกษาปรากฏว่า ควรจัดให้มีการ ศึกษาอบรมแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจในเรื่องกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง ยุทธวิธี ตำรวจ จิตวิทยาการมีมนุษย์สัมพันธ์ โดยต่อเนื่อง ควรเพิ่มอัตรากำลังพลของเจ้าหน้าที่ตำรวจสาย ตรวจให้มากขึ้นเพื่อรองรับปริมาณงานที่เพิ่มขึ้น ควรจัดหาวัสดุอุปกรณ์ให้เพียงพอ ควรแก้ไขปัญหา เรื่องรายได้และสวัสดิการโดยเร่งด่วน ผู้บังคับบัญชาควรให้ความสนใจเอาใจใส่ดูแลทุกข์สุขของ ผู้ใต้บังคับบัญชา

ไตรรงค์ ผิวพรรณ (2541, น. บทคัดย่อ) ได้ทำงานวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการ ปฏิบัติหน้าที่การป้องกันปราบปรามอาชญากรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจ” ผลการศึกษา ปรากฏว่าเจ้าหน้าที่สายตรวจต้องการให้มีการปรับปรุงปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานต่าง ๆ ได้แก่ การ เพิ่มเบี้ยเลี้ยงสวัสดิการเพื่อเป็นการเพิ่มขวัญและกำลังใจ เพิ่มอัตรากำลังพลให้เพียงพอต่อปริมาณ งานผู้บังคับบัญชาควรเอาใจใส่ดูแลผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างใกล้ชิด และควรจัดให้มีการอบรม ความรู้ให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจอย่างต่อเนื่อง

อดิศักดิ์ อากานันท์ (2525, น. บทคัดย่อ) พบว่าอุปสรรคของเจ้าหน้าที่สายตรวจ คือ อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ ยานพาหนะต่าง ๆ ปัญหาอภิสิทธิ์ชน ผู้มีอิทธิพลต่อการทำงาน ประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่สายตรวจ อัตรากำลังที่ไม่สมดุลกับลักษณะงาน ความชัดเจนของ นโยบายการประสานความร่วมมือกับประชาชน และแรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่ อันมีสาเหตุมา จากการบริหารงาน ความร่วมมือ การบริหารงานบุคคล สภาพการทำงานขาดวัสดุอุปกรณ์ ขาด วัตถุประสงค์และนโยบายหลักร่วมกันและเป็นมาตรฐานเดียวกันในระดับสถานีตำรวจ ขาดการ กำหนดรูปแบบและวิธีการทำงานอย่างชัดเจนและเหมาะสมที่เป็นแนวทางร่วมกัน อีกทั้งด้าน ระเบียบวินัย กฎข้อบังคับต่าง ๆ รวมทั้งด้านกฎหมาย ก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดความล่าช้าใน การปฏิบัติงาน และเจ้าหน้าที่สายตรวจขาดการศึกษาเพิ่มเติม

พลสวัสดิ์ ลาลาภ (2513, น. บทคัดย่อ) ได้ทำงานวิจัยเรื่อง “บทบาทของตำรวจเกี่ยวกับอาชญากรรม” โดยทำการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องความหมายของอาชญากรรม อำนาจหน้าที่ของตำรวจโดยทั่วไป การป้องกันอาชญากรรมในหน้าที่ของตำรวจ วิธีปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจเมื่อมีอาชญากรรมเกิดขึ้น การคุ้มครองการใช้อำนาจของตำรวจและโทษทัณฑ์ที่ตำรวจจะได้รับเมื่อปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ และเสนอแนะวิธีการที่จะทำให้ตำรวจเป็นที่พึ่งของประชาชนได้อย่างแท้จริง รวมทั้งวิธีการที่จะทำให้กิจการของตำรวจก้าวหน้าทันกับความเจริญของประเทศ ว่าควรมีการปรับปรุงทัศนคติของ เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ต่อประชาชน จำนวนเจ้าหน้าที่ตำรวจกับความสามารถของตำรวจยับไม่เพียงพอควรเพิ่มจำนวนให้มากขึ้น

ปิยะ สุขประเสริฐ (2526, น. บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเพื่อศึกษาทัศนคติของประชาชนต่อประสิทธิภาพในการบริการประชาชนของตำรวจระดับสถานีตำรวจ : ศึกษาเฉพาะกรณีสถานีตำรวจนครบาลบางยี่เรือ พบว่าในทัศนคติส่วนร่วมทั้งประชาชนและเจ้าหน้าที่ตำรวจปฏิบัติงานได้ ในระดับ ปานกลาง ทั้งได้เสนอแนะว่าการที่จะเพิ่มประสิทธิภาพแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจปฏิบัติงานได้ในระดับ ปานกลาง ทั้งได้เสนอแนะว่าการที่จะเพิ่มประสิทธิภาพแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องสร้างความเข้าใจ ให้แก่ประชาชน เพื่อที่จะให้ประชาชนเข้าใจถึงปัญหาอุปสรรค ปริมาณงาน ความรับผิดชอบ และขั้นตอนในการปฏิบัติหน้าที่ ทั้งยังต้องแก้ไขปัญหาดังกล่าว ที่เป็นข้อจำกัดในการปฏิบัติหน้าที่ เช่น อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ สวัสดิการ ค่าตอบแทน ฯลฯ

1. เจ้าหน้าที่สายตรวจส่วนใหญ่เป็นโสด และสำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ได้รับเงินเดือนไม่เกิน 6,000 บาท โดยไม่มีรายได้พิเศษและอาศัยบ้านเช่าเป็นที่พักอาศัย วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ ส่วนใหญ่จะใช้นานพานะที่ราชการจัดหาให้ ส่วนวิทยุสื่อสารและอาวุธปืนเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจทำการจัดซื้อไว้ใช้เอง

2. ในด้านทัศนคติต่อปัจจัยต่าง ๆ ที่อาจเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานป้องกันปราบปรามอาชญากรรม เจ้าหน้าที่สายตรวจส่วนใหญ่เห็นว่าปัจจัยในด้านต่าง ๆ คือทรัพยากรทางการบริหาร ความร่วมมือจากประชาชน อำนาจและอิทธิพลต่าง ๆ และขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง คือ เห็นว่ามีความเหมาะสมพอสมควร

3. ในด้านการปฏิบัติงานป้องกันปราบปรามอาชญากรรมของเจ้าหน้าที่สายตรวจสังกัดกองบังคับการตำรวจนครบาลเหนือ พบว่าการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์สูงหรือเข้มแข็ง

4. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สายตรวจ พบว่า ทัศนคติต่อความร่วมมือของประชาชนและขวัญกำลังใจ

ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สายตรวจที่แตกต่างกัน มีผลให้การปฏิบัติงานป้องกันปราบปรามอาชญากรรมต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนทัศนคติต่อทรัพยากรทางการบริหาร และทัศนคติ ต่ออำนาจและอิทธิพลต่าง ๆ ที่แตกต่างกัน ไม่ทำให้การปฏิบัติงานป้องกันปราบปรามอาชญากรรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5. ในด้านข้อเสนอแนะของเจ้าหน้าที่สายตรวจ ในการปรับปรุงกิจการสายตรวจนั้น เจ้าหน้าที่สายตรวจส่วนใหญ่ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรมีการปรับปรุงในด้านวัสดุอุปกรณ์จำเป็นในการปฏิบัติงาน ด้านสวัสดิการ ด้านการอบรมให้ความรู้ด้านสายตรวจด้านอัตรากำลังและด้านมวลชนสัมพันธ์

สมเกษม จารักษ์ (2538, น. บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ทัศนคติของประชาชนและเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจต่อการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม : ศึกษาเฉพาะกรณีเจ้าหน้าที่สายตรวจ สถานีตำรวจนครบาลบางรัก” ผลปรากฏว่าประชาชนมีทัศนคติดีต่อการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจสถานีตำรวจนครบาลบางรัก ในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม มีความต้องการให้เจ้าหน้าที่สายตรวจออกตรวจตราในพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ ซึ่งจะทำให้ประชาชนเกิดความอบอุ่นใจ และประชาชนมีความพึงพอใจในพฤติกรรมในการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจชั้นสัญญาบัตรมากกว่าของชั้นประทวน และเห็นว่าถ้าประทวน และเห็นว่าถ้าประชาชนและเจ้าหน้าที่สายตรวจร่วมมือกัน ก็จะทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมยิ่งขึ้น ส่วนเจ้าหน้าที่สายตรวจมีความกระตือรือร้นต่อการปฏิบัติงานสายตรวจและมีทัศนคติดีต่อหน้าที่ความรับผิดชอบงานสายตรวจมากกว่างานด้านอื่น ในการปฏิบัติงานนั้น เจ้าหน้าที่สายตรวจเชื่อว่าการปรากฏกายของเจ้าหน้าที่สายตรวจจะมีส่วนในการลดอาชญากรรมซึ่งเจ้าหน้าที่สายตรวจทุกคนมีความพอ ต่อหน้าที่และความรับผิดชอบของตน ปัญหาอุปสรรคที่ในการปฏิบัติงานนั้น ส่วนใหญ่เห็นว่าอุปกรณ์ ในการปฏิบัติงานมีจำนวนน้อยกว่าที่ควรจะเป็น และมีสภาพไม่สมบูรณ์ เห็นควรปรับปรุงในเรื่องอุปกรณ์การปฏิบัติงาน รวมถึงตลอดถึงในด้านสวัสดิการ และผู้บังคับบัญชาควรใส่ใจดูแลและการทำงานของผู้นับตั้งบัญชา รวมทั้งให้คำปรึกษา แนะนำการทำงาน

สุลักษณ์ แก้วไพจิตร (2539, น. บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ทัศนคติของเจ้าหน้าที่ตำรวจต่อการปรับปรุงงานป้องกันปราบปรามและควบคุมอาชญากรรม” ผลการศึกษาปรากฏว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจเห็นว่าการทำงานป้องกันปราบปรามและควบคุมอาชญากรรมจะต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างตำรวจกับประชาชนและหน่วยงานภายนอกเป็นสิ่งสำคัญ และบทบาทของตำรวจชุมชนสัมพันธ์จะช่วยงานป้องกันปราบปราม ซึ่งในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมจะให้มีความ

อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ที่เพียบพร้อม และเห็นว่าผู้ยาม จุติรับแจ้งเหตุ หรือสถานีย่อยนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องจัดขึ้นเพิ่มเติมเพื่อป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมและสิ่งที่สำคัญที่สุด คือ การสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ เช่น การให้เบี้ยเลี้ยง สวัสดิการ จะส่งผลให้งานป้องกันปราบปรามอาชญากรรมมีประสิทธิภาพ ส่วนในด้านปัญหาและอุปสรรคนั้น เจ้าหน้าที่ตำรวจเห็นว่าตัวเจ้าหน้าที่ตำรวจเอง ขาดความรู้ ความชำนาญ และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน มีการขัดแย้งกับกลุ่มผลประโยชน์และการโต้แย้งกับประชาชน สิ่งเหล่านี้จะส่งผลต่อการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมให้มีประสิทธิภาพลดลง เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องการความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน ได้รับการสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชา และต้องการเพื่อร่วมงานที่ดี

สุวัฒน์ ตันติมาสน์ (2541, น. บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง บทบาทของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม : ศึกษาเฉพาะกรณีเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจสถานีตำรวจนครบาลบางซื่อ ปรากฏว่า ประชาชนมีทัศนคติดีต่อการทำงานของ เจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจ สถานีตำรวจนครบาลบางซื่อในการป้องกันอาชญากรรม มีความต้องการให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจออกตรวจตราท้องที่โดยสม่ำเสมอ อันจะทำให้ประชาชนเกิดความอบอุ่นใจ ซึ่งตรงกับทัศนคติของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจ ซึ่งเห็นว่าการปรากฏตัวในเขตพื้นที่รับผิดชอบนั้น จะเป็นส่วนช่วยในการลด อาชญากรรม และทำให้ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินนอกจากนี้ผลยังปรากฏว่า ประชาชนมีความพึงพอใจในพฤติกรรมในการปฏิบัติงานตำรวจชั้นสัญญาบัตรมากกว่าประทวน อีกทั้งประชาชนยังมีความพึงพอใจต่อประสิทธิภาพการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ และเห็นว่าหากประชาชนและเจ้าหน้าที่ตำรวจร่วมมือกัน ก็จะทำให้การทำงานของตำรวจมีประสิทธิภาพมากขึ้น ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจส่วนใหญ่เห็นว่า อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ ยานพาหนะที่ใช้ในการปฏิบัติงานนั้น มีจำนวนไม่เพียงพอและสภาพไม่สมบูรณ์ รวมไปถึง การจัดสวัสดิการต่าง ๆ ของตำรวจ ควรจะต้องมีการปรับปรุงให้เหมาะสมกับหน้าที่และความรับผิดชอบ ทั้งนี้เพื่อให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ และผู้บังคับบัญชาควรเอาใจใส่ดูแลผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างใกล้ชิดจึงจะช่วยให้งานที่ทำนั้นประสบความสำเร็จ

จากการทบทวนแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานป้องกันอาชญากรรม สรุปความว่าทฤษฎีว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมในปัจจุบันที่เป็นหัวใจของงานตำรวจ ประกอบด้วยทฤษฎีการบังคับใช้กฎหมาย (Law Enforce Approach) ซึ่งมุ่งเน้นให้ตำรวจเป็นหลักในการป้องกันอาชญากรรม โดยเชื่อว่า การปรากฏตัวของตำรวจย่อมมีผลในการยับยั้งผู้มีแนวโน้ม

ที่จะประกอบอาชญากรรม เพราะเกรงกลัวการจับกุม ดังนั้น เจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องมีภาพลักษณ์เป็นที่น่าเกรงขามโดยการแต่งเครื่องแบบและระวิหุสยตวรจจึงควรมีลักษณะเด่นชัด การตรวจท้องที่อย่างสม่ำเสมอจะทำให้แนวทางการป้องกันอาชญากรรมและทำให้ประชาเกิดความรู้สึกอบอุ่นใจว่ามีตำรวจอยู่ทุกหนแห่ง แต่จากการศึกษาวิเคราะห์ของ Killing พบว่า การใช้สายตรวจมิได้มีผลให้สถิติในคดีอาชญากรรมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม จึงมีแนวทฤษฎีชุมชนสัมพันธ์ (Community Relation Approach) ซึ่งมีแนวคิดว่ อาชญากรรมเกิดขึ้นตามลักษณะของท้องที่ที่เกิดจากการขาดระเบียบของสังคม การปฏิบัติงานของตำรวจแต่เพียงฝ่ายเดียวไม่อาจป้องกันอาชญากรรมได้ การติดต่อสื่อสารสองทางโดยที่ตำรวจเป็นทั้งผู้ให้ข้อมูล และจะต้องเป็นผู้รับข้อมูลด้วย การปฏิบัติงานของตำรวจตามแนวทฤษฎีนี้จึงสู่การปฏิบัติของตำรวจในลักษณะเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ให้ง่ายต่อการควบคุมสังเกตตรวจตรา ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันชีวิตและทรัพย์สินของตน แต่ก็ได้มีแนวทฤษฎีทั้งสองเข้าด้วยกันคือ ทฤษฎีควบคุมอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อม (Theory of Crime Control Through Environment Design) โดยตระหนักถึงปัญหาอาชญากรรมซึ่งเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวบุคคลกับสภาพแวดล้อมที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมต่าง ๆ ดังนั้นแนวทฤษฎีนี้จึงมุ่งที่จะลดโอกาสการกระทำผิดด้วยการจัดสภาพแวดล้อมไม่ให้เอื้ออำนวยต่อการกระทำละเมิดกฎหมายได้โดยง่าย มุ่งการสนับสนุนการรวมตัวและสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชน จากแนวคิดและทฤษฎีดังกล่าวที่เป็นหลักในการป้องกันอาชญากรรม จึงนำมาสู่บทบาทและอำนาจหน้าที่ของตำรวจในการป้องกันอาชญากรรม โดยตำรวจมีหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมาย (Enforcing the Crime law) ให้บริการชุมชน (Providing Community Service) และหน้าที่ในการดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม (Maintaining Public Order) ในการป้องกันอาชญากรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ได้ใช้วิธีการตรวจท้องที่เป็นหลักในการดูแลรักษาความสงบเรียบร้อย การระงับเหตุ และจับกุมผู้กระทำความผิดภารกิจของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจจึงมีความสำคัญเนื่องจากเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายแรกที่จะเดินทางไปยังสถานที่เกิดเหตุ หากประสิทธิภาพการทำงานของตำรวจไม่ดีพอ จะส่งผลต่อการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม และความรู้สึกปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนด้วย

หน่วยงานกองบัญชาการตำรวจนครบาล ได้พยายามปรับปรุงและพัฒนาางานด้านการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม ให้การจัดรูปแบบสายตรวจสอดคล้องกับลักษณะความแตกต่างหลากหลายทั้งสภาพความหนาแน่นของประชากร สภาพชุมชน พื้นที่รับผิดชอบ เส้นทางคมนาคม และความแตกต่างของอาชญากรรมในแต่ละพื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจนครบาล โดยทั่วไปการจัดสายตรวจของสถานีตำรวจนครบาลต่าง ๆ จะใช้สายตรวจจรดยนต์ สายตรวจ

รถจักรยานยนต์ และสายตรวจเดินเท้า ออกปฏิบัติหน้าที่ตรวจตระเวนในพื้นที่เขตรับผิดชอบเพื่อป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม จากแนวนโยบายและทิศทางการบริหารงานสายตรวจที่ต้องการให้มีความหลากหลายในจัดสายตรวจในรูปแบบต่าง ๆ และสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจของบ้านเมือง ที่จะต้องประหยัดการใช้จ่ายต่าง ๆ ของภาครัฐ มุ่งเน้นการสร้างความร่วมมือ ความใกล้ชิดระหว่างตำรวจกับประชาชน

4. กรอบแนวคิดในการศึกษา

